

ТМ МАГАЗИН ЗА ТУРИЗАМ И МЕНАЏМЕНТ

ТУРИЗАМ • БИЗНИС • ОБРАЗОВАНИЕ • КУЛТУРА • ЖИВОТ • СВЕТ • ДИПЛОМАТИЈА

На 68 страници

Година 3 Број 7

Септември 2024 г.

Цена 150 ден.

АНАЛИЗА

**33 ГОДИНИ НЕЗАВИСНА,
СУВЕРЕНА И САМОСТОЈНА
МАКЕДОНИЈА:
ШТО Ѐ ДОНЕСЕ
НЕЗАВИСНОСТА НА
ЗЕМЈАВА НА ПОЛИТИЧКИ
И НА ЕКОНОМСКИ ПЛАН?**

МЕГАИНТЕРВЈУ

Бобан НИКОЛОВСКИ,
директор на Царинска управа

МОЈА ОПШТИНА

Александар СТОЈКОСКИ, градоначалник
на Општина Ѓорче Петров

ДИПЛОМАТСКИ ПОГЛЕД

Интервју со проф. Хамза ВИШКА
од Босна и Херцеговина

ISSN 2671-3934

5 318000 033115

www.magazinturizam.mk

ЗАПИШИ СЕ НА УНИВЕРЗИТЕТ СКОПЈЕ

“
СТЕКНИ СЕ
СО МЕЃУНАРОДНО
ПРИЗНАТА ДИПЛОМА!
КРЕИРАЈ ЈА
СВОЈАТА ИДНИНА
УЧЕЈЌИ ОД НАЈДОБРИТЕ
ЗА ДА БИДЕШ НАЈДОБАР!

— м-р Роберто Миленков —

UN Tourism

ИМПРЕСУМ

Издавач:
Универзитет Скопје

Одговорен уредник:
М-р Билјана Трендафилова

Лектор:
М-р Милица Петрушевска

Фотографија:
М-р Горан Каровски
Дејан Огненовски

Технички уредник:
М-р Марина Стојмирова

Печати:
БАТО & ДИВАЈН Графички Центар

Тираж:
500 примероци

Контакт:
МАГАЗИН ЗА ТУРИЗАМ
И МЕНАЏМЕНТ
+ 389 75 223 055
www.magazinturizam.mk
info@magazinturizam.mk

СОДРЖИНА

Одблиску со главниот уредник,
м-р Билјана ТРЕНДАФИЛОВА

3

МЕГАИНТЕРВЈУ: **Бобан НИКОЛОВСКИ,**
директор на Царинска управа

4

АНАЛИЗА: **33 години независна, суверена
и самостојна Македонија: Што ѝ
донесе независноста на земјава на
политички и на економски план?**

10

КОЛУМНА: **Зошто да го одберат идните
студенти Универзитетот Скопје?**

22

ТЕМА: **Субвенции за
нови авиолинии**

24

МОЈА ОПШТИНА: **Александар СТОЈКОСКИ,**
градоначалник на
Општина Ѓорче Петров

32

РЕПОРТАЖА: **Тиквешијата со настани
и нови инвестиции**

38

ДУРБИН: **УТМС со поддршка на
социјално загрозени
семејства**

46

ИДНИНА: **Наш алумни
Златко ПЕРИНСКИ,**
министер за локална самоуправа

50

ДИПЛОМАТСКИ ПОГЛЕД: **Интервју со проф. Хамза Вишќа
од Босна и Херцеговина**

56

КОМПАРАЦИЈА: **Зошто нема само во
Македонија саем?**

60

ЗПГМ

ЗПГМ

ЗДРУЖЕНИЕ НА ПРОФЕСОРИ ПО ГЕОГРАФИЈА НА МАКЕДОНИЈА
„ПРОФ. Д-Р ЉУБЕ МИЛЕНКОВСКИ“ – СКОПЈЕ

М-Р БИЛЈАНА ТРЕНДАФИЛОВА

КАКВА ДРЖАВА ЗАСЛУЖУВАМЕ?

Го прославивме и 33-от роденден на државата. Што очекувавме, а што добивме?

Живееме во држава за која сонувале и борба воделе генерации пред нас. Децениски реформи, стратегии, преговори. Но, кои се вистинските чекори и предизвици за стабилна држава?

Здравството и образованието се клучните сегменти за една држава. Почитувањето на современите европски стандарди во образованието е во интерес на секоја владејачка гарнитура. Тоа ќе биде тежок процес, но ако не се постават работите од почеток во вистинската насока, тешко се поправаат грешките што подоцна следуваат.

Образованието по автоматизам е поврзано со младите, кои се најголемото богатство и најголемиот ресурс на секое општество. За жал, продолжува нивното традиционално заминувањето од татковината, и тој тренд од ден на ден расте. Според сите истражувања, Македонија зазема високо место по одливот на високообразовани млади луѓе во светот. Ние како одговорно општество мора да најдеме начин да ги задржиме дома, да останат свои на своето. За возврат, носителите на власта, треба и мора да им понудат перспектива за иднината, услови за здрав раст и развој, за образование и работа, поточно, услови за живот достоин за еден човек.

МЕГАИНТЕРВЈУ

Бобан Николовски,
директорот на Царинската управа

”

НИКОЛОВСКИ: **ПОФАЛБА ЗА
СЕКОЈ ШТО
ЗАСЛУЖИЛ, НО И
САНКЦИОНИРАЊЕ
НА СЕКОЈ ШТО
ЗАСЛУЖИЛ**

Со боди-камери на униформите на службениците Царинската управа ќе ја сузбива корупцијата. Станува збор за 60 камери кои вработените ќе ги носат 12 часа на ден за да може да се следи нивната работа. Видеоснимките ќе бидат во базите 30 дена, а потоа ќе се бришат. Директорот на Царинската управа, Бобан Николовски, во интервјуто за Магазинот за туризам и менаџмент вели дека ќе работи на менување на свеста на царинските службеници и ќе функционира по систем „пофалба за секој што заслужил, но и санкционирање на секој што заслужил“.

Николовски: „60 камери за царинските службеници на 5 гранични премини: Блаце, Табановце, Пелинце, Деве Баир и Белановце, за справување со коруптивни дејствија.“
Извор: Царинска управа

Јавното мислење за вработените во Царинската управа е дека владее голема корумпираност. Како ќе успеете да ја вратите довербата во институцијата? Дали одредени решенија кои претходно беа споменати, како воведување полиграф или преку проверка на анкетни листови за имотната состојба, сметате дека ќе го реши проблемот?

Во Царинската управа работат врвни професионалци коишто секојдневно се грижат за побрз проток на легалната трговија, но и за спречување на криминалот. За тежината на одговорноста на царинските службеници на граничните линии, зборува фактот што токму тие се грижат за олеснување на трговијата во вредност од 11 милијарди евра со останатиот дел од светот (и ова е само за периодот од јануари до јули). Притоа царинските службеници на граничните линии се тие кои се грижат за

безбедноста на нашите граѓани штитејќи ги финансиските интереси на државата. За жал, во некои одредени сегменти се забележани коруптивни појави, при што во моментот работиме на конкретни механизми на нивно сузбивање. Една од овие мерки е носењето на боди-камери, за што е обезбедена донација од американска амбасада. Во прва фаза се набавуваат 60 камери за царинските службеници на 5 гранични премини Блаце, Табановце, Пелинце, Деве Баир и Белановце. Нашата интенција е во 2025 година сите царински службеници на граничните премини да бидат опремени со боди-камери. Притоа, тие ќе бидат во функција и за спречување на коруптивните појави, но и за заштита на самите царински службеници од несоодветни однесувања. Воедно за многу брзо време ќе го ставиме во функција новиот систем за видео надзор и препознавање регистарски таблички

Николовски: „Во јули остваривме рекордни приходи наплатени во еден месец во историјата од постоењето на Царинската управа, за 16,6 проценти повисоки од истиот месец минатата година.“
Извор: Царинска управа

на граничните премини, а податоците од него ќе се користат при истрагите што ги води Управата, вклучувајќи ги и оние во делот на корупцијата. Истовремено интензивно работиме на отпочнување на проектот за автоматизација на терминалите, за што ќе биде потребно време, којшто вклучува целосна замена на постојните ваги со нови дигитални ваги, како и замена на постојните рампи со нови автоматизирани рампи. Во рамки на самиот проект овој систем ќе се поврзе со системот за видео надзор, а во иднина и со останатите системи. Разговарано е податоците од истиот да може да ги гледа и МВР, а сè со цел заедничко делување против криминалот и корупцијата. Ова се само дел од активностите кои значително ќе придонесат за сузбивање на криминалот и корупцијата и заштита на финансиските интереси на државата.

Дали постои систем или одредено тело кое повремено прави истраги

за начинот на работењето на вработените во Царината?

Во Царинската управа функционира сектор за професионална одговорност чија примарна задача е преку превентивно делување, да работи во функција на откривање и елиминирање на корупцијата, непрофесионалното однесување, неправилното раководење, злоупотреби и измами. Иако преку секторот досега се дејствувало согласно нивните ингеренции, сепак и тука планираме во иднина промена во насока на ефективни мерки и активности кои ќе дадат видливи резултати.

Во рамки на Кабинетот, на највисоко ниво е формиран Комитет за координација и контрола на оперативното работење чија задача е поефикасна координација на оперативното работење што подразбира и зајакната контрола на работата на царинските службеници.

Владата на чело со премиерот

Мицкоски најави војна против криминалот и корупцијата. Вие добро ја познавате работата во Царинската управа. Тука сте вработен веќе 15 години. Како ќе го оцените работењето на институцијата?

Во Царинската управа работат како што кажав врвни професионалци. Нивната посветеност се огледува и во официјалните извештаи на меѓународните институции, како и во високото ниво на дигитализација и усогласеност со европското законодавство. Царинската управа отсекогаш била лидер во дигитализацијата и примена на политики кои овозможуваат забрзување на транспортот и олеснување на трговијата.

Притоа мојата цел ќе биде уште поголема професионализација преку трансформација на слабите во едни од најсилни алки на Управата. Во јули остваривме рекордни приходи наплатени во еден месец во историјата од постоењето на Царинската управа, кои беа за 16,6 проценти повисоки во однос на приходите наплатени во истиот месец минатата година. Во август, ако имаме предвид дека имавме еден работен ден помалку во однос на минатата година, исто така имаме повисока наплата на приходи. Во септември, пак, заклучно со 16-ти, споредбено со ист број денови во минатата година, имаме пораст на наплата на приходи за 10,3 проценти. Ова кажува дека дисциплината е на високо ниво, и силно ќе се залагам ваквиот начин на работа да се задржи и во иднина.

Притоа, потребно е и активно ќе се стремиме кон менување на свеста на царинските службеници дека секој ден треба да бидат посветени професионално и одговорно да ги завршуваат своите задачи, да ги следат

законите и меѓународните договори, да се унапредуваат во работата и во применетите знаења, сè со цел да обезбедат поголеми приходи во Буџетот и да ги сузбијат сите форми на криминал. Сите треба да се свесни дека ако гледаат да заобиколат процедури заради своја корист, тоа оди на штета на сите нас, и тоа нема да биде толерирано. Нашата цел е градење капацитети кои ќе обезбедат стабилни приходи во Буџетот. Затоа мора сите ние да работиме на менување на свеста и градење доверба во системот.

Најавите ревизија за работењето на Царината во изминатите години. Дали е веќе почната постапката и што очекувате дека ќе покаже извештајот?

Уште од првиот ден кога стапив на функција директор на Царинска управа, побарав детални извештаи од сите раководни лица на секторите на управата и од управниците на граничните премини. Ревизијата покажа и силни резултати, но имаше и извештаи во кои не видов дека конкретните активности и проекти ќе ги дадат ветените резултати, и тука дефинитивно ќе се залагаме за менување на свеста за поголеми заложби, не само во рамки на Царинската управа туку и кај сите институции кои се вклучени во процесот, сè со цел она што сме го ветице да биде испорачано како краен резултат.

Целта е олеснување на легалната трговија, забрзување на транспортот, спроведување на реформски политики што за бизнис заедницата ќе значи зголемување на конкурентноста.

Како нов директор на управата, кои измени планирате да ги направите?

Со личен пример сакам да покажам дека е потребен многу поголем искрен ангажман. Ќе работиме на менување на свеста на царинските службеници и ќе функционираме по систем „пофалба за

Николовски: „Економската трансформација бара заштита на финансиските интереси на државата и обезбедување стабилни приходи во Буџетот.“
Извор: Царинска управа

секој што заслужил, но и санкционирање на секој што заслужил“.

Колку се приспособени македонските закони на европското законодавство?

Царинската управа е силно посветена на процесот на пристапување во ЕУ и тоа е нотирано во извештајот за напредокот на земјата, каде што е забележана висока усогласеност на царинското законодавство со законодавството на ЕУ. Во моментот Царинската управа и Министерството за финансии интензивно работат на новиот царински закон кој ќе биде целосно усогласен со новиот Царински законик на Унијата.

Усогласување на законодавството и постапките е од круцијално значење, но, имајќи предвид дека работите не се сведуваат само на пишаното законодавство, потребна е натамошна хармонизација на постапките и посветено делување во доменот на имплементација и надградба на ИТ-системите.

Економската трансформација бара

заштита на финансиските интереси на државата и обезбедување стабилни приходи во Буџетот, што ќе се овозможи преку зајакнување на капацитетите на Царинската управа преку имплементација на напредни технологии, но и инвестирање во човечки ресурси кои ќе можат да ги искористат предностите на овие технологии.

Колку постојните закони се од полза за македонските компании?

Дали го олеснува дигитализацијата работењето на институциите? Со која институција воспоставивте соработка досега?

Во моментот работиме на унапредување на партнерските односи со бизнис заедницата при што на редовна основа ќе имаме заеднички настани и консултации кои треба да резултираат со унапредување на мерките и активностите кои треба да бидат видливи преку зголемување на одлуките за проширување на постојните инвестиции,

Николовски: „Олеснување на легалната трговија, забрзување на транспортот, спроведување реформски политики, што ќе значи зголемување на конкурентноста за бизнис-заедницата.“
Извор: Царинска управа

но и привлекување нови инвестиции, зголемен извоз, и крајно повисоки стапки на раст.

Од аспект на воспоставените соработки остварени се повеќе средби со институции при што во моментот со Агенцијата за храна и ветеринарство на пример работиме на усогласување на смените, со УЈП имаме одлична соработка, со Државен завод за статистика при што договорено електронска размена на податоци за надворешна трговија, чиј сет на податоци е многу важен како на државно ниво од аспект на креирање ефективни трговски политики, така и од аспект на истражување на пазарот и дефинирање на корпоративни стратегии. Со Бирото за јавна безбедност работиме на нов Протокол за соработка и унапредување на соработката со цел заедничко делување за сузбивање на криминалот и корупцијата. Од аспект на државните интереси за жестока борба со

криминалот, следење на текот на парите особено во делот на меѓународните трансакции е клучно, и тука во овој дел веќе остварив средба со гувернерката на Народна банка. Размената на податоци и нивно мечирање со УЈП, Народна банка, но и Управата за финансиско разузнавање е многу важно за целосно сузбивање на криминалот.

Поставивме амбициозна агенда на чие спроведување веќе активно работиме бидејќи Македонија од нас очекуваат враќање на достоинството и подобри услови за живот.

Колку често ги посетувате македонските природни убавини и културно-историските споменици?

Сè помалку време имам за посета на македонските природни убавини, но секој можен момент го посветувам на посета на преубавите манастири во Македонија, кои се едни од местата каде што човек може да купи духовен мир и како верник и христијанин да му се помоли на Бога.

33 ГОДИНИ НЕЗАВИСНА МАКЕДОНИЈА:

ШТО ДОБИВМЕ НА

ПОЛИТИЧКИ И НА

ЕКОНОМСКИ ПЛАН?

Македонија на 8 Септември одбележа 33 години од успешно спроведениот референдум на кој македонските граѓани се изјаснија за самостојна и суверена држава.

На референдумот му претходеше Декларација за независност, која првиот повеќепартиски македонски Парламент ја усвои на 25 јануари 1991 година.

Формално, волјата на народот за самостојна држава беше потврдена со Декларација за прифаќање на референдумските резултати на 18 септември 1991 во Собранието на Република Македонија.

Следен важен чекор во зацврстувањето на државата беше усвојувањето на новиот Устав на 17 ноември 1991 година. Меѓународноправниот субјективитет на државата дефинитивно беше потврден на 8 април 1993 година, кога со акламација во Генералното собрание на Обединетите нации, Македонија беше примена за 181. полноправна членка на светската

организација. Откако се поставија контурите на Македонската држава, низ годините што следуваа, освен што државата го промени името, се случија политички кризи, воен конфликт и прием во меѓународни организации.

Што добивме на политички и економски план во изминативе 33 години – зборуваат Александар Флоровски, Јове Кекеновски и Зоран Крстевски.

АНАЛИЗА

АЛЕКСАНДАР ФЛОРОВСКИ,
ПРАТЕНИК НА ВМРО –ДПМНЕ
ВО ПРВОТО СОБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА:

„
**ДОБИВМЕ
САМОСТОЈНА
ДРЖАВА
БЛАГОДАРЕНИЕ – ПРЕД
СÈ – НА ВМРО-ДПМНЕ**

11

Анализа

Флоровски: „За жал, во овие 33 години немаме некој политички бенефит или кар, освен можеби влегувањето во НАТО како колективен систем на одбрана.“

33 години независност. Кој е политичкиот бенефит? Ова е многу суптилно прашање. Што е тоа што очекувавме, а што сме добиле? Добивме самостојна држава благодарение –

пред сè – на ВМРО ДПМНЕ, оти реално ние сме ја туркале таа работа. Ако не бевме ние, не знам како ќе одеше целиот тој процес. И поддржавме тоа што беше поддржано,

Флоровски: „Ние мораме да имаме цврсти гаранции, почетни преговори и дури и дата да се знае кога ќе станеме членка на Европската Унија.“

како република која сака на мирен начин да се отцепи. Дојде Референдумот, дури и гласањето ние го организиравме. И се изгласа самостојноста со преку 90%. Што е политичкиот бенефит? За жал, во овие 33 години немаме некој политички бенефит или ќар, освен можеби влегувањето во НАТО како колективен систем на одбрана. Но, битката наша, за жал, сè уште трае, таа за влез во Европската Унија. Прашање е кога ќе се влезе, кога ќе се почнат преговорите и што ќе бие нашиот ќар? Притоа, ќе бидеме и заложник на големите сили внатре, како што се заложници и многу помали држави, кои се влезени пред десетина, петнаесет, па и повеќе години во Европската Унија. Гледаме дека, сепак,

главниот збор го водат „старите европски држави“. Некои работи толку брзо се менуваат во геополитичкиот свет што можеби ќе дојде време некои држави да побараат и членство во други организации, затоа што тие се повеќе од половина на светската популација. Значи, станавме членка на НАТО.

Во февруари 1991 година, како пратеничка група поднесовме барање за влез во НАТО. Се сеќавам добро дека бев трет потписник. Имавме тенденција да бидеме свои на своето, да имаме самостојна македонска држава и тоа успеавме да го направиме. Политички бенефит е нашето влегување во НАТО. Се согласувам со Христијан Мицкоски дека направивме многу како држава, менуваме

устави, менувавме знамиња. За жал, ние во тој втор Парламент не учествувавме, се повлекохме од изборите. Значи, тие 4 години, од 1994 до 1998 година воопшто немавме партиципација во македонскиот Парламент. Се направи таа скапана и криминална приватизација, но можеби беше наша грешка што се повлекохме, а можеби и не. Мислам дека ќе беше подобро да партиципиравме отколку што стоевме настрана, Затоа што штом не си во центарот на одлуките, поточно во македонското Собрание, ефектот е многу мал или никаков.

Не знам што би можел да кажам што е карот на Македонија? Дали овој НАТО-чадор, кој наводно е над нас, дали, не дај Боже, ако се случат внатрешни превирања во самата држава, а секогаш има тенденции за таква работа, дали утре ќе дојде некој да нè разграничува, па некој ќе сака да ни го отцепи западниот дел на Македонија, којшто е составен дел на Македонија – и каква ќе биде нивната реакција. Тоа е знак на прашање, затоа што недовербата кон западните политичари е голема. Инаку, бев доброволец во војната во 2001 година, иако бев пратеник, јас и една моја цела екипа дадовме сè што можевме да дадеме во тој даден момент, и психички и физички и ментално, секако. Мојата доверба кон западните политичари се изгуби. Зошто? Затоа што низа години доаѓаат како јанкесеџии овде, ни се шетаат како трговци-џамбази, ветувајќи ова ќе правиме, тоа ќе правиме, сега ќе влезете, утре ќе влезете, задутре ќе влезете, чекајте сега да ги ставиме овие во Уставот. Не е проблемот, ние можеме утре да ги ставиме во Уставот, проблем е што ние мораме да имаме цврсти гаранции, почетни преговори и дури и дата да се знае кога ќе станеме членка на Европската Унија, притоа исполнувајќи ги сите услови кои треба да ги исполниме. Иако,

многу од околните балкански држави и не се баш сјајни во однос на нас. Така што нема врска со флоскулите кои цело време нам ни ги наметнуваат. Но, политичките одлуки се носат од други центри и мислам дека многу работи кои се случија во нашето балканско опкружување се политички одлуки, но притоа мора да се има некој многу јак ментор што ќе ни го чува грбот. Таква работа немаме засега. Имаме многу опоненти на Балканот, во ликот на Грција, па тој Преспански договор, па Бугарија, па Францускиот предлог итн.

Светот стана толку мал, што сите работи можеме да ги дознаеме од каде дува ветерот. Значи притисоците што се прават немаат врска, туку се базираат на некои стари односи, стари пријателства, бивши кралства, бивши царства, роднински врски, но еве ние се најдовме како нација, за жал, на ветрометина и го доживеавме она што го доживеавме. Историски гледано наназад. Како човек што бил 12 години во тоа македонското Собрание, не гледам некој посебен бенефит кој конечно ќе го изградува и ќе го усреќи мојот македонски народ. Сега за сега не гледам, освен оние бедни трошки кои ни ги дават како финансиска помош. Едноставно, тоа ме потсетува како кога ќе поминеш по улица и на просјакот ќе му фрлиш десет или сто денари. Немаме нешто конкретно што нас би нè кренало како држава да тргнеме од мртва точка. Единствена позитивна работа е влезот во НАТО. Но, допрва треба да се покаже кон нашата држава, а тоа може да го покаже само, не дај Боже, во критични ситуации. Дали ќе застане зад нас? Дали нема да застане? Дали тие што цело време ги клукаат со пари, мислејќи на одредени албански кругови, ќе го штитат албанскиот интерес за Македонија или ќе го штитат интересот за македонската држава?

ПРОФ Д-Р ЛОВЕ КЕКЕНОВСКИ: **„МОРАВМЕ И МОЖЕВМЕ
МНОГУ ПОВЕЌЕ АКО
НÈ ВОДЕА САГЛАМ
ПОЛИТИЧАРИ КОИ,
ПРЕД СÈ, ЌЕ МИСЛЕА
НА ГРАЃАНИТЕ, А
НЕ ПОЛИТИЧАРИ
ОБЗЕМЕНИ ОД ЕГОИЗАМ
И НЕВИДЕНА АЛЧНОСТ**

Кога зборуваме и кога се сеќаваме на минативе 33 години од прогласување на независноста и сувереноста на Република Македонија, јас навистина не можам да кажам дека сум задоволен од она што го постигнавме на економски, политички, па и на секој друг план. Сметам дека моравме и можевме многу, многу повеќе ако нè водеа саглам политичари кои, пред сè, ќе мислеа на граѓаните, а не вакви какви што се изнагледавме сиве години – политичари обземени од егоизам и невидена алчност проследена со отсуство на каков било срам. За жал, со ретки исклучоци, нас нè водеа политичари и функционери на кои најбитен им беше личниот интерес и желбата што е можно повеќе времето да го поминат седејќи во удобните функционерски фотелји без разлика на цената која ја плаќавме сите ние. Секој нивен ден повеќе поминат на позиција, за нас значеше голгота и мачнина повеќе и дополнителен чекор надолу кон дното. Благодарение на партизираното судство и обвинителство, на нивната

сервилност и слепа беспоговорност, доведени сме во ситуација да бидеме неми сведетели на праксата арамиите-политичари да поминуваат неказнето и денес да глумат големи бизнисмени. Ни наметнаа правило „додека си на власт грабај колку можеш повеќе, за да има со што да си ја купиш слободата кога ќе заминеш од власт“. Бидејќи кај нас сè се купува, сè си има своја цена. Педесетина семејства кои беа „голтари“ во минатото, благодарение на политиката денес се репрезенти на новата финансиско-политичка олигархија. Нивите наредни три генерации поколенија ќе уживаат во украденото од народот.

За 33 години независност не видов ни „в“ од владеење на правото, туку само селективна правда по нарачка. Се изнагледаме циркуска претстави за време на судските процеси против арамиите-политичари, свесно застарување на сторените кривични дела, братско самоамнестирање на арамиите во политиката. Имавме натпревар

Кекеновски: „Се изнагледавме циркуски претстави за време на судските процеси против арамиите-политичари.“

кој повеќе ќе го осирوماши народецов наш напатен. Сите се колнеа во државата, а во име на партијата се богатеа. И така куртовци и муртовци ни ги одземаа најубавите години од животот и младоста. Од национална држава на македонскиот народ, направивме милк-шејк бинационална држава, во која не се знае кој колку пие и зема иако народов плаќа сè.

Го сведовме на најниски гранки системот на образование, имаме мито и корупција на секој чекор во секоја институција, имаме најбројна и најнеписмена администрација, држава во која се загарантирани работни

места за партиските измеќари, лепачи на плакати, ботови, урлачите по митинзите, а додека оние учените лебот и среќата мора да ја бараат надвор од државата. Заради доминантниот партиски интерес и практиката односно филозофијата „да ставиме ‚наш‘ на функција за да ни биде лојален, иако е неписмен и благо ретардиран“ се девалвираа министерските и други високи државни позиции, а народов и понатаму остана поделен по многу разни основи.

Поради лошо водената надворешна политика, се доведовме во ситуација да се

обезличиме и да го промениме сопственото име (замислете, и тоа со резултати од неуспешен консултативен референдум на кој народот кажа „НЕ“ за промена на името) како ниту една друга држава во светот и повторно не сме членка на ЕУ. И не само Преспанскиот туку и останатите договори кои се потпишаа со нашите соседи се на наша штета, како на пример: Договорот за добрососедство и пријателство со Бугарија, Рамковниот договор потпишан со нашите Македонци од албанско етничко потекло, по што ја увезовме Тиранската платформа и др. Денес сме држава со нарушен принцип на соодветна и правична застапеност во јавната администрација, и тоа на сметка

на нас Македонците. Функционираме како држава каде што имаме формална поделба на власта помеѓу Македонците и Албанците и каде што владее чувство на бинационално македонско-албанско одлучување. Рамковниот односно Охридскиот договор, кој стана составен дел на Уставот на државата, не успеа докрај и цврсто да ја зајакне комуникацијата и довербата меѓу двете најголеми заедници, што пак за жал, и за волја на вистината, зависат пред сè од желбата и спремноста за компромис на политичките лидери и од степенот на манифестација на нивните суети. За 33 години самостојност станавме држава која речиси 20 години не можеше да спроведе

Кекеновски: „Сега се некои други времиња и нови генерации, кои од минативе 33 години независност можат да извлечат поуки.“

попис поради политичките игри со процентуалната застапеност на заедниците, иако и првиот попис по осамостојувањето и ден-денес е дискутабилен.

Република Македонија е на политички, економски, социјален и културен крстопат.

Прашањето е дали и до кога Република Македонија ќе опстои како унитарна држава. Федерализмот сè уште ни виси како Дамоклов меч над нашите глави.

Федерација на политичките партии мошне успешно функционира кога е во прашање поделба на тендери, економски криминал и корупција, кога треба да се спасува заедничкото опстојување. Нашите сонародници припадници на албанската

етничка заедница никако до крај да ја покажат својата лојалност кон државата во која живеат, работат и ги уживаат богатствата. За жал, таа лојалност трае само додека се на власт, а потоа по старо, со двете очи кон Косово и кон Албанија.

Имавме одлична иницијатива наречена „Западен Балкан“, но, за жал, и таа некако замре иако нејзина крајна цел беше заедничка ангажираност во елиминирање на сите пречки за слободно движење на луѓето, стоката, услугите и капиталот на овој дел од Европа. Можеби единствена добра работа е нашето членство во НАТО-алијансата, иако и тоа дојде со големо задоцнување.

Кекеновски: „Функционираме како држава каде што имаме формална поделба на власта помеѓу Македонците и Албанците и каде што владее чувство на бинационално македонско-албанско одлучување.“

ЗОРАН КРСТЕВСКИ, ПРАТЕНИК
ОД ПРВИОТ СОСТАВ НА
СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА ОД 1991 ГОДИНА:

”
**ПРИВАТИЗАЦИЈАТА
СЕ ПРЕТВОРИ ВО
ОБЕЗВРЕДНУВАЊЕ
НА ФАБРИКИТЕ И НА
ДРЖАВНИОТ ИМОТ
– ОРГАНИЗИРАНИОТ
КРИМИНАЛ СТАНА
МЕТАСТАЗА ОД КОЈА И
ДЕНЕС НЕ МОЖЕМЕ ДА СЕ
ОСЛОБОДИМЕ**

Крстевски: „Ги избегнавме воените крвави сценарија што се случија во другите делови од поранешните републики на Федерацијата.“

Период од 33 години е време само по себе значајно за опстанокот и просперитет на една држава. Самиот факт дека живееме во држава за која сонувале и борба воделе генерации пред нас и во која самите ги уредуваме внатрешните односи и имаме висока усогласеност на надворешната политика за

зачленување во ЕУ, како и за членството во НАТО, ја гарантира иднина на Македонија. Но, таа иднина без постојани реформи, демократски институции, борба со корупцијата, подигање на економијата и стандардот на луѓето, брзо може да прерасне

во нестабилност.

Првиот Парламент во 1991 година одигра историска улога во трасирањето на независноста на Македонија носејќи ги трите клучни одлуки: Декларацијата за самостојност, одлуката за распишување референдум за независна Македонија и донесување на Уставот на Република Македонија.

Заслугите за мирот беше на сите нивоа на Собранието, Претседателот и Владата.

Иако бевме пратеници од различни идеолошки партии, без искуство за плурално Собрание, знаевме по долги и гласни расправи да донесеме единствени и патриотски одлуки, кои времето и историјата ги потврдија за исправни. Важно е да напоменам дека тоа го направивме по мирен пат раздружувајќи се од Југославија. Ги избегнавме воените крвави сценарија што се случија во другите делови од бившите републики на Федерацијата.

Заслугите за мирот беше на сите нивоа на Собранието, Претседателот и Владата.

Референдумот на 8 септември, на кој учествуваше 73 проценти од вкупното гласачко тело, а дури 95 проценти се изјаснија за независност, ја потврди вековната борба на Македонците за сопствена држава, и така покрај Илинденското востание, АСНОМ стана наш 3 Илинден.

Но, меѓународното признание на Република Македонија не одеше нималку лесно. Иако билатерално неколку земји нè признаа, а и таканаречената Бадинтерова комисија на Европската заедница (денешна ЕУ) оцени дека само Словенија и Македонија ги исполнуваат условите за меѓународно признавање од сите шест републики на поранешна Југославија, до зачленување во Обединетите нации не дојде сè до април 1993 година. На тој пат се испречи првично Грција со ветото за името, а и самата Европска заедница ја донесе т.н. Лисабонска декларација.

Крстевски: „Неединството на клучните политички партии остана до денешен ден и стана фактор на поделби меѓу граѓаните и карта на која играа и сè уште играат непријателите на Македонија.“

Да напоменам, на првите состаноци во ОН, нашиот министер за надворешни работи мораше да влегува со карта за посетители.

Притисокот беше толку јак што Македонија мораше да направи неколку отстапки вклучувајќи промена на знаме, прифаќање на „накарадно“ име на државата – Поранешна Југословенска Република Македонија, како и потпишување на Времена спогодба со Грција. Тоа сето создаде тешки внатрешни политички разединување. поделби на патриоти и предавници. Подоцна ваквото неединство на клучните политички партии остана, би рекол, до ден-денес и стана фактор на поделби и меѓу граѓаните и карта на која играа и сè уште играат непријателите на Македонија.

Да кажам нешто и за економските и социјални околности. Распадот на Југославија значеше и распад на единствениот внатрешен пазар, воведени санкции, истовремено се

одвиваше продолжение на приватизација на т.н. општествен капитал, а згора на тоа, и Грција ни ја затвори границата. Се воведо денарот и се воспоставија атрибути на државата, своја армија, народна банка, платен промет и даноци. Може да речам дека тоа време е време на испуштени шанси на тогашните политичари. Приватизацијата се претвори во обезвреднување на фабриките и на државниот имот, и тоа го роди организираниот криминал како метастаза од која и ден-денес не можеме да се ослободиме. Иако имавме и успешни периоди на странски директни инвестиции, како и консолидација на банкарскиот и на фискалниот сектор, невработеноста, ниските плати и пензии, слабата правна и судска сигурност, доведоа да заостануваме во секој поглед на општественото живеење, од образование, здравство, култура, до спорт и туризам, по што започна и егзодусот на младите, а и другите почнаа да се иселуваат од Македонија. Во 1999 година, како резултат на немирите во Косово и Метохија, дојде до егзодус на Албанците, а Македонија прими 312 илјади бегалци покажувајќи огромна солидарност.

На ваквите прилики кумува и слабото напредување на Македонија во Европските интеграции. Иако први во регионот го потпишавме договорот за Стабилизација и асоцијација со ЕУ во 2001, по толку години нема ни почеток на преговори, а камоли членство. Со антимакедонските договори од Преспа и од Бугарија се доведовме до ситуација во 21 век да го докажуваме својот идентитет. Таа 2001 година ни се случи меѓуетничкиот судир, кој почна првично со прелевање на војната од Косово и со територијални претензии. Нестабилноста и судирот на тие воени формации доведе до судир со Армијата, до бегалци Македонци од делови населени со претежно албански граѓани, а подоцна, под покровителство на

меѓународниот фактор, нивните барања се претворат во барања за статусни права на Албанците за јазикот, високото образование и учеството во јавната администрација. Злосторствата што тогаш се направија, убиствата исчезнатите и раселени лица, погибие то на војниците-бранители, никојпат не се расчистија. Иако се потпиша т.н. Рамковен договор како основа за промена на Уставот за воведување на некои од барањата на Албанците, остана впечатокот дека конците ги влечеше некој друг еднадвор.

Истото се случи и во 1991 година, кога тогашните политички партии на Албанците повикаа на бојкот на Референдумот за независност. Тие испуштија историска шанса да гласаат за независност и за излез од Југославија. И по 22 години примена на Рамковниот, се покажа дека ниту се држиме до рамката на договорот ниту дека политичарите сите заедно им ја подобрија положбата на сите граѓани без разлика на етничка припадност. Напротив сегрегацијата се потенцира на сите страни подеднакво, се селат младите, пропаѓа селото и земјоделието нема кој да го работи, се фалсификуваа пописи, се вработува само по партиски клуч, се фалсификуваа факултетски дипломи, општинските граници во западна Македонија се направија само за добивање етничка мајоризација, криминалот е на сите нивоа, а борбата е декларативна.

Но, да бидеме во некоја рака и оптимисти на крај, сега се некои други времиња и нови генерации, кои од минативе 33 години независност можат да извлечат поуки. Да гледаат, да фатат чекор со развиениот свет. Да разберат дека во единството на македонската нација, знаењето, мерит-системот на унапредување, одговорна и обучена администрација, дигитализација и постојани реформи во економијата и социјалната заштита е иднината на државата.

ЗАПИШИ СЕ НА УНИВЕРЗИТЕТ СКОПЈЕ

UN Tourism

**ОСТВАРИ ГИ СВОИТЕ СОНИШТА
ЗА КАРИЕРЕН УСПЕХ!**

**Биди најдобар во својата област
студирајќи по светски стандарди.**

— доц. д-р Дејан Недев —

“

КОЛУМНА

Проф. д-р Сашко Граматниковски,

декан на Факултетот за туризам на Универзитетот Скопје

ТУРИЗМОТ - ПОРТА КОН СВЕТОТ НА БЕСКРАЈНИ МОЖНОСТИ

22

Ко.лума

Туризмот како поле на студии нуди уникатен интердисциплинарен пристап кој ги интегрира аспектите на економијата, социологијата, културните студии, науката за животната средина и бизнис менаџментот. Разбирањето на туризмот е од витално значење во денешниот глобализиран свет каде што индустријата служи како значаен двигател на економскиот развој, создавањето работни места и културната размена. Изучувањето на туризмот овозможува да се анализира комплексноста на однесувањето на патувањето, маркетингот на дестинации и соцоекономските влијанија на туризмот на локални и глобални размери. Затоа, кај нас на Универзитетот Скопје, Факултетот за туризам е посветен во својата мисија за надградување на студентите со знаење како да се развијат одржливи туристички практики, осигурувајќи дека економските придобивки од туризмот не доаѓаат на сметка на деградација на животната средина или културна ерозија.

Од економска перспектива, туризмот е една од најголемите светски индустрии, која значително придонесува за БДП на многу земји. Со изучување на туризмот, студентите добиваат увид во економските механизми кои ја поткрепуваат индустријата, како што

се динамиката на понудата и побарувачката, улогата на туризмот во регионалниот развој и влијанието на глобалните трендови како дигитализацијата и климатските промени. Ова знаење е суштинско за оние кои имаат за цел да влијаат врз политиката или ефективно да управуваат со туристичките претпријатија.

Туризмот несомнено поттикнува и меѓукултурни интеракции, што доведува до поголемо разбирање и вреднување на различните традиции и животни стилови. Студирањето кај нас вклучува испитување на овие интеракции и начинот на кој туризмот го обликува културниот идентитет, зачувувањето на наследството и интеркултурната комуникација. Студентите учат критички да ги оценуваат позитивните и негативните влијанија на туризмот врз културното наследство, што е од клучно значење за развојот на туристички стратегии кои ја почитуваат и ја слават културната различност.

Одржливоста е сè поприсутна во сите аспекти на животот, па ни туризмот не е исклучок од глобалните текови. Туризмот може да има значајни влијанија врз животната средина, и позитивни и негативни. Затоа е од суштинско значење за идните

Проф. д-р Сашко Граматниковски,
декан на Факултетот за туризам на Универзитетот Скопје.

туристички професионалци да ги разберат и имплементираат одржливите практики. Курикулумите на Факултетот за туризам често покриваат теми како што се еко-туризам, влијанието на патувањето врз животната средина и улогата на туризмот во напорите за нејзино зачувување.

На крајот, нашите студенти се стекнуваат со практични вештини во менаџментот, маркетингот и стратешкото планирање кои се применливи во широк опсег на индустрии. Студентите развиваат компетенции за услуги на клиентите, планирање настани и управување со дестинации, кои се критични за успех на конкурентниот глобален туристички пазар. Покрај тоа, студирањето на Универзитетот Скопје, вклучува можности за искуствено учење преку практична работа и наставно-научни семинари, кои им овозможуваат на студентите да го применат теоретското знаење во реалниот свет. Како заклучок, проучувањето на туризмот

не е само за разбирање на индустријата која игра клучна улога во глобалната економија, туку и за поттикнување на сеопфатно разбирање на културните, еколошките и социјалните димензии на човечката мобилност. Ги подготвува студентите да придонесат за одржливиот развој на туризмот осигурувајќи дека тој е моќна сила за просперитет во светот, а исто така им обезбедува преносливи вештини кои се вредни во бројни професионални контексти. Ако сакате да бидете дел од новите глобални промени во обликувањето на одржлива и просперитетна глобална туристичка индустрија, опремена со знаење, вештини и визија за да направите значајно влијание, запишете се на Универзитетот Скопје и бидете дел од промените што сакате да ги видите во светот.

Проф. д-р Сашко Граматниковски,
Декан на Факултетот за туризам,
Универзитетот Скопје

СО ПОВИК ЗА СУБВЕНЦИИ ЗА НОВИ АВИОЛИНИИ СО ПРОМЕНЕТ МОДЕЛ ДО ПОВЕЌЕ ПАТНИЦИ

Новата Влада во нов обид до што е можно повеќе туристи во земјава. Го промени моделот на доделување субвенции на авиокомпаниите за нови авиолинии.

Промената е направена бидејќи во минатото се доделуваа субвенции, но авиокомпаниите често не оперираа до сите дестинации преку цела година, туку летаа само сезонски. Освен тоа, често ги менуваа деновите на полетување и слетување, а по пандемијата со Ковид-19 и енергетската криза, како и поскапувањето на горивата, цените во авиосообраќајот драстично се зголемија. Најавуван со месеци, новиот јавен повик за субвенционирање нови авиолинии беше објавен на стартот на септември.

ШТО СОДРЖИ ЈАВНИОТ ПОВИК ЗА СУБВЕНЦИОНИРАЊЕ НА НОВИ АВИОЛИНИИ?

Владата реши да продолжи да доделува субвенции за нови авиолинии, но овој пат со променет модел од кој бенефит ќе имаат повеќе патници. Финансиската поддршка вклучува проширување на критериумите кои се земаат предвид. Прво, ќе се рангираат новите дестинации. Второ, ќе се следи бројот на неделните летови (предност ќе имаат оние авиокомпаниии кои ќе понудат повеќе летови на неделно ниво до и од дестинацијата). Оној авиопревозник кој ќе добие субвенции е должен секоја нова дестинација воспоставена до и од аеродромите во Скопје и во Охрид,

да ја опслужува најмалку два пати неделно во секоја од ИАТА-сезоните според однапред утврден ред на летање. Трето, ќе се оценува атрактивноста на аеродромот кон кој се лета (не само како дестинација, туку и како можност за прелет кон други атрактивни дестинации). Четврто, ќе се оценува и бројот на продадени билети (предност ќе имаат оние дестинации каде што има поголема можност за привлекување што е можно поголем број на патници).

Една од промените во новиот модел на

Распишан тендер за нови авиолинии.
Извор: Бојдан Пој

субвенционирање е зголемувањето на финансиската поддршка. Државата ќе плаќа девет евра во денарска противвредност по патник, превезен од Меѓународниот аеродром во Скопје, а 12 евра во денарска противвредност по патник превезен од аеродромот во Охрид. Тоа значи дека е зголемена поддршката од седум евра по превезен патник од скопскиот аеродром на девет евра и од сегашните 4,5 евра на 12 евра на охридскиот аеродром по превезен патник. Секоја нова дестинација за која се доделува финансиската поддршка, а ќе оперира од Меѓународниот аеродром во Скопје и „Св. Апостол Павле“ во Охрид, не треба да биде

опслужувана во редовен превоз во последните две ИАТА-сезони.

Исто така, авиопревозникот е должен да изработи план за промоција и за маркетинг на предложените дестинации, како и на секои шест месеци да доставува извештај до Министерството за транспорт.

Субвенциите за новите дестинации ќе може да бидат и на линии надвор од ЕУ, зашто досега беа субвенционирани само летови од аеродромите на Европската Унија.

За оваа намена Владата обезбеди средства во висина од 360 милиони денари. Крајниот рок до кога може да се доставуваат барања до Министерството за транспорт е 7 октомври.

КОИ УСЛОВИ ТРЕБА ДА ГИ ИСПОЛНУВААТ АВИОКОМПАНИИТЕ?

Може да аплицираат авиокомпаниии кои поседуваат уверение за исполнување безбедносни услови за вршење јавен воздушен превоз, имаат превезено најмалку 5 милиони патници во 2023 година и имаат остварено профит од минимум 10 милиони

НИКОЛОСКИ: ЦЕЛТА Е ДА СЕ НАМАЛИ ЗАВИСНОСТА ОД ЕДНА АВИОКОМПАНИЈА

Со промените во доделувањето субвенции, според ресорниот министер Александар Николоски, конечно ќе се реши проблемот со зависноста од една авиокомпанија.

Токму тоа, според него, е причината за намалувањето на патници од Скопскиот и Охридскиот аеродром од над 330 илјади патници годинава поради проблемот што го има „Визер“ со сопствените авиони, што на

евра во 2023 година.

Владата пред една недела ги усвои мерките за зголемување на бројот на патници на аеродромите и најави нова тригодишна програма за финансиска поддршка што ќе стартува од 1 јануари.

ниеден начин не е поврзан со состојбата во земјава.

Според Николоски, главните приоритети на Владата се да се обезбедат поповолни услови за користење попристапен авиопревоз за сите граѓани на Македонија, но и за туристите кои сакаат да ја посетат земјава или, пак, да транзитираат кон други дестинации.

Уште при формирањето, македонската влада вети дека ќе го подобри воздушното поврзување на земјата со плановите да започне нова шема за субвенционирање во следната година за воведување нови линии од аеродромите во Скопје и во Охрид.

„Ќе разговараме со неколку меѓународни авиопревозници кои нудат брзи и евтини летови, и убеден сум дека следната година ќе имаме многу повеќе дестинации. Досега се субвенционираше по патник на заминување од Македонија, а отсега ќе субвенционираме по патник на доаѓање во Македонија. Целта е да носиме луѓе, туристи, на поевтин начин. Второ, ако претходно беше 7 евра по патник на заминување, сега субвенцијата ќе биде 9 евра по патник на доаѓање на Скопскиот аеродром. Ако претходно беше по 4 евра од Охридскиот аеродром, сега со стимулирање на туризмот, ќе биде 12 евра по заминат патник од овој аеродром“, вели Николоски.

Казахстан - авиокомпаниите ќе можат да нудат дестинации и надвор од Европа.
Извор: Визер

СУБВЕНЦИИ ВО АВИОСООБРАЌАЈОТ СЕ ДОДЕЛУВААТ ВЕЌЕ 12 ГОДИНИ

Финансиска поддршка во авиосообраќајот во државава се доделува од 2012 година од кога беа склучени три последователни тригодишни договори со унгарскиот нискобуџетен авиопревозник „Визер“. По основ на финансиска поддршка на „Визер“ во 2012 година му се исплатени 25,6 милиони денари, во 2013 година 75,4 милиони, а 135 милиони денари во 2014 година.

Во 2015 година се исплатени 40 милиони, во 2016 и 2017 по околу 104 милиони денари, во 2018 година износот е 43,8 милиони, во 2019 година 66,5 милиони.

Во 2020 износот на исплатени средства за субвенционирани летови е 21 милион денари, во 2021 година 10,4 милиони.

Во 2022 година не се исплатени средства. Договорот беше суспендиран во периодот додека траеше короната, поради што во 2020

и во 2021 се исплаќаа средства за остварени приходи од 2019 година.

Последниот од трите договори со „Визер“ заврши на 1 март 2022 година, по што претходната Влада го промени моделот за финансиската поддршка отворајќи можност да се склучи договор со повеќе авиокомпаниии. По првиот неуспешен повик, беше објавен нов повик, и на 13 април минатата година, Владата склучи договори со „Луфтханза“ за нова авиолинија од Скопје до Франкфурт и со „Визер“ за летови од Скопје до Луксембург, Штутгарт, Салцбург и до Љубљана.

Според условите од програмата за субвенционирање, авиокомпаниите се обврзани да продолжат со новоотворените линии по завршувањето на субвенциите, во спротивно ќе треба да ги вратат средствата.

Салцбург - атрактивна дестинација за Македонците.
Извор: Визер

„ВИЗЕР“ ГО НАМАЛУВА КАПАЦИТЕТОТ ЗА ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ

Порталот „Екс-ју авијејшн нјуз“ неодамна објави дека „Визер“ во четвртот квартал годинава од Скопскиот аеродром ќе го намали капацитетот за превоз на патници за 22,6 проценти, односно за 125.726 седишта помалку од минатата година.

ЗОШТО УКИНУВА „ВИЗЕР“ ЛЕТОВИ ВО РЕГИОНОТ?

„Визер“ веќе некое време има проблеми со моторите „прат“ и „витни“ на авионите од новата генерација, што го принуди авиопревозникот привремено да откаже десетици линии за време на летната сезона 2024 година или пак да ја намали фреквенцијата на летови.

Микроскопската контаминација пронајдена во одредени типови мотори бара компанијата да го повлече авионот и да го расклопи моторот за да го реши проблемот. Процесот обично трае и до четириесет дена по мотор, а превозникот проценува дека процесот ќе трае во следните осумнаесет месеци, пишува „Biznisinfo.ba“.

Иако „Визер“ почна да добива компензација од производителите на мотори, околу 45 авиони во моментот се приземјени и новите испораки нема да можат да го ублажат ударот. Како резултат на тоа, базата Визер“ во Скопје летово лета со пет наместо со шест авиони,

Од Охридскиот аеродром, пак, бројот на слободни места ќе се намали за 32,6 проценти или 17.858. „Визер“ продолжува да го намалува расположливиот капацитет на седишта на речиси сите пазари во поранешна Југославија.

додека белградската база одржува три наместо четири авиони.

„Визер“ привремено ги откажа летовите од Скопје до Луксембург, воведени на крајот на минатата година, сезонската линија од Белград до Закинтос воведена минатото лето, летовите од Љубљана до Лондон Лутон, од Ниш до Виена и Дортмунд, како и од Дубровник до Виена и Краков.

Фреквенциите според првичниот план ќе се намалат во целост, што ќе влијае на операциите од речиси сите градови до кои лета во поранешна Југославија, вклучително и Тузла и Бања Лука.

Сепак, намалувањата на фреквенцијата не се толку големи во споредба со летото 2023 година и првенствено одразуваат отстапување од планираното зголемување на летовите што превозникот требаше да го спроведе оваа година.

„Визер“ приземји голем дел од авионите.
Извор: Andris Jermuts

„РАЈАНЕР“ ПРЕЗЕМА ДЕЛ ОД ПАЗАРОТ НА „ВИЗЕР“

Најголемиот конкурент на „Визер“, „Рајанер“, веќе одговори со воведување на „спасувачка рута“ за погодените патници. Во соопштението на компанијата се вели: *„Рајанер уште еднаш го спасува денот бидејќи „Визер“ ги намалува своите линии, со дополнителни 21 рута до/од Унгарија, Романија, Луксембург, Србија и Словенија, покрај деветнаесетте полски линии кои неодамна беа скратени. Како најсигурна и најевтина авиокомпанија во Европа, ние сме среќни да бидеме домаќини на патниците на „Визер“ на нашите редовни летови, вклучително и од Ниш до Виена, од само 19,99 евра“.*

„Рајанер“ презема дел од пазарот.
Извор: Ryanair

НЕ Е ПРОБЛЕМ САМО „ВИЗЕР“, „ИЗИ ЦЕТ“ СИ ЗАМИНУВА ОД МАКЕДОНИЈА

Ако „Визер“ го намалува број на летови, тогаш и британската нискобуџетна компанија „Изи цет“ ја откажа единствената авиолинија што ја опслужуваше во Македонија на релацијата Скопје – Женева, Швајцарија.

Компанијата планира да ги прекине операциите меѓу Женева и Скопје од почетокот на зимската сезона 2024/25, со што ќе заврши тригодишната континуирана услуга на македонскиот главен град, пишува „Екс ЈУ авијејшн“.

Авиокомпанијата, како што стои во објавата, го закажала својот последен лет меѓу двата града за 1 ноември, а продажбата на билетите е прекината.

„Изи цет“ влезе на македонскиот пазар во ноември 2021 година и е единствениот оператор меѓу Женева и Скопје. Релацијата Скопје-Женева во тековната летна сезона ја опслужува двапати неделно, а претходниот летен период имаше по четири лета.

„Изи цет“ го откажа единствениот лет од Скопје до Женева.
Извор: Ade Thresher

СЕ НАМАЛУВА БРОЈОТ НА ЛЕТОВИ НА СКОПСКИОТ АЕРОДРОМ ВЕЌЕ ЧЕТВРТИ МЕСЕЦ ПО РЕД

Бројот на патници на Скопскиот аеродром се намали и во јули, веќе четврти месец по ред. Во јули, Скопскиот аеродром имаше 296.861 патник, што е намалување од 5,5 отсто во споредба со истиот месец лани.

Ова намалување најмногу се должи на намалувањата на капацитетот и на мрежата на „Визер“ поради проблемите со моторите на авионите од линијата 320 на „Ербас“. Во јули, „Визер“ го намали својот капацитет на Скопскиот аеродром за 12,4 отсто.

Во минатата година, унгарскиот нискобуџетен превозник во базата во Скопје во летната

сезона имаше стационирано пет авиони од типот од типот „А321“, со капацитет од 230 седишта, а оваа година од Скопје се лета само со помалите „А320“ со 180 седишта. Поради проблемите со новата генерација од авионите на „Ербас 320-321 нео“, годинава во Скопје не беше донесен и уште еден авион, како што претходно беше планирано. Летово „Визер“ во скопската база има пет авиони, а беше планирано да има шест.

Во јули, од вкупно 296.861 патник, на „Визер“ отпаѓаат 164.182, што претставува удел од 55 отсто.

КАКО ДА НАЈДЕТЕ НАЈЛЕСНО ЕВТИНИ АВИОБИЛЕТИ?

Билет во еден правец, повратен билет или, пак, со едно или две застанувања пред крајната дестинација? Што и да ви треба, неопходно е пред да платите, да ја најдете најевтината, односно најповолната опција за патување. Во продолжение, издвојуваме неколку интернет-страници за пребарување и купување авионски билети.

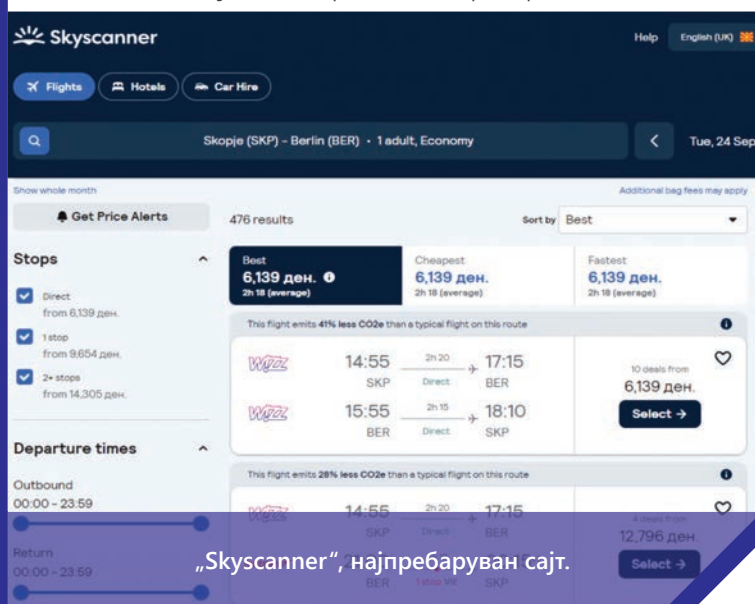
1. Skyscanner.net – Убедливо најпребаруван сајт на интернет. Ги содржи речиси сите

авиокомпаниии кои постојат, при пребарување може да изберете со која компанија сакате да летате, дали сакате директен лет или со менување на повеќе авиони до крајната дестинација, време на полетување итн.

2. Expedia.com – Исто како и „Skyscanner“, ги содржи скоро сите авиокомпаниии кои постојат, а со опцијата за прикажување на флексибилноста на датумите, има преглед во кои денови се најевтини авионските карти.

3. Kayak.com – На оваа страна има корисна опција „Наш совет“, која ве советува дали да купите авионска карта во моментот кога пребарувате или некој ден подоцна, можеби да почекате одреден период, во зависност од тоа дали цената на картите ќе биде пониска или повисока во следните 7 дена водејќи се според калкулации на софтверот.

4. Kiwi.com – Ако планирате патување со посета на повеќе дестинации, тогаш со внесување на местата кои планирате да ги посетите и број на планирани ноќевања во секое место, со впишан буџет, овој сајт ќе ви понуди опции за она што го барате.

UTMS JOURNAL OF ECONOMICS

Volume 12 Number 2 Print ISSN: 1857-6974
December 2021 Electronic ISSN: 1857-6982
www.utmsje.mk

Guest Editor
Prof. Martina Sopka, PhD

Contents

Research Papers

- FINANCING POSSIBILITIES OF THE LOCAL GOVERNMENT
A. Mitrović, S. Kocićević, and N. Radošević
- A PANEL REGRESSION ANALYSIS OF HUMAN CAPITAL RELEVANCE IN SELECTED SCANDINAVIAN AND SE EUROPEAN COUNTRIES
F. Kocićević
- EMPIRICAL ESTIMATION OF THE MULTIPLICATIVE EFFECTS OF STEEL INDUSTRY IN MACEDONIA BY USING INPUT-OUTPUT MODEL
D. Ljubićević and M. Kocićević
- STATE INVESTMENT IN SCIENCE AND SCIENTIFIC PRODUCTIVITY OF UNIVERSITIES
D. Karić, I. Mešević, and H. Štenderović
- CAPITAL INVESTMENTS AND FINANCIAL PROFITABILITY
S. Barać, S. Bogdan, and Z. Marović
- EMPIRICAL ANALYSIS OF DEMAND FOR ROOF TILES: EXAMPLE OF TONDAČI COMPANY
J. Hešo
- CLASSIFICATION OF TOURIST SEASON IN COSTAL TOURISM
G. Čorluka, K. Marović, and A. Mitrović
- HEALTH TOURISM AND "SMART SPECIALISATION"
O. Blazević
- ANALYSIS OF TOURISM INDICATORS IN FUNCTION OF TOURIST OFFER ENRICHMENT IN MACEDONIA
D. Mitrović, A. Mitrovićević, and M. Grgurević
- THE IMPACT OF MEDICAL TOURISM ON THE QUALITY OF ORGANIZATIONAL AND FUNCTIONAL CHANGES IN THE POLISH HEALTHCARE SYSTEM
M. Okręciwicz
- SUSTAINABLE TOURISM AND HOTEL MANAGEMENT IN MACEDONIA THROUGH THE USE OF RENEWABLE ENERGY SOURCES
B. Petrović, V. Čirjak, and M. Štenderović

University of Tourism and Management in Skopje
www.utms.edu.mk

МОЈА ОПШТИНА

■ Александар Стојкоски,
■ градоначалник на Општина Ѓорче Петров

ЃОРЧЕ ПЕТРОВ Е НОВ ИМПУЛС КОЈ ГО ЧУВСТВУВААТ СИТЕ ГРАЃАНИ

„Го менуваме Ѓорче на подобро. Резултатите преточени во дела, нас нè разликуваат од другите. Како градоначалник на нашата општина, не можам да го сокријам своето задоволство од постигнатото“, вели градоначалникот на Општина Ѓорче Петров, д-р Александар Стојкоски. „Депониите ги претвораме во мега парк за деца. Ригорозни сме во однос на казните за сè што е надвор од законските рамки и во ниту еден момент тоа нема да се промени. Построгата регулатива веќе ги донесе првите позитивни резултати“, вели Стојкоски.

Поминаа речиси три години од Вашиот мандат како градоначалник на Ѓорче Петров? Како ја оценувате досегашната работа?

Верувам дека граѓаните се задоволни од работата на општинската администрација, како и од завршените проекти кои успеавме

да ги реализираме во изминатите три години. Вистина работевме чесно и домаќински, но пред сè успеавме да ја донесеме општинската каса во одлична кондиција, по што стартувавме со реализација на сериозни проекти. Веќе сме препознатливи по динамиката на работа и знам дека сме

Стојкоски: „Работевме чесно и домаќински, но пред сè успеавме да ја донесеме општинската каса во одлична кондиција.“
Извор: неџирес.мк

на добар пат Ѓорче Петров да го направиме подобро место за живеење. Решававме и решаваме децениски проблеми, особено во делот на инфраструктурата, образованието, животната средина и детската заштита, кои ни одзедоа доста време, но тоа не значи дека не бевме фокусирани и на сите други сфери. Ѓорче дефинитивно е променето, и тој импулс веќе се чувствува.

Кои се вашите идни планови за Општината?

Сигурно е дека тоа се нови капитални проекти кои ќе ја трансформираат општината: модерна и функционална инфраструктура, подобрени јавни услуги кои ќе ги задоволат потребите

на секој жител, развој на зелени површини и паркови за чист и здрав живот, како и поддршка за образованието, детската заштита, социјалната заштита, културата и спортот. Фокусот уште во стартот на мојот мандат ми е целокупно уредување на Ѓорче Петров и тоа не се промени воопшто, напротив. Се движиме напред со планот за развојни програми за 2024-2026 година, со вкупен буџет од 90 милиони денари. Програмата вклучува изградба и реконструкција на сервисни и станбени улици, водоводни мрежи во руралните области, фекална канализација и нова пречистителна станица. Нашата цел е да го менуваме Ѓорче Петров на подобро и

да го подобриме животниот стандард на сите наши граѓани.

Работиме со целосна посветеност, и ова е само почеток на многуте проекти кои ќе ги реализираме. Резултатите се тука и зборуваат за себе – со поддршка од граѓаните продолжуваме да го развиваме нашиот град и да го правиме Ѓорче Петров квалитетно место за живеење.

Дали успеавте да завршите капитални проекти, без разлика дали Ви беа во предизборна програма, а кои се од суштинско значење за жителите на Ѓорче Петров?

Го менуваме Ѓорче на подобро. Резултатите преточени во дела, нас нè разликуваат од останатите. Како градоначалник на нашата општина, не можам да го сокријам своето задоволство од постигнатото.

Прекрасно е да видиш како новата градинка „Сонце“ во Волково добива свој живот. Ова е само еден од многуте чекори кон целосното елиминирање на списоците за упис на деца во градинките. И не завршивме тука – работиме на нова детска градинка во Стопански Двор.

Образованието е наш приоритет. Завршена е доградбата со по нови 6 училници, во две основни училишта. Особено е важно да напоменам дека полека просториите во училиштата ги приспособуваме за лицата со посебни потреби. Ова е значителен напредок во решавањето на проблемот со недостигот од простории за наставата. Интервениравме генерално во сите училишта, како и во училишните спортски сали.

Горд сум и на проектот „Првиот центар за ресоцијализација на деца кои го победиле карциномот“, кој се реализира во Кучково. Како лекар, ова е од особена важност за мене и за нашата заедница. Овој центар претставува светлина на крајот на тунелот за многу деца и за нивните семејства.

Една од најзначајните инвестиции е изградбата на станицата за третман на отпадни води и фекален колектор во селото Орман. Со оваа инвестиција, веќе имаме поставена примарна и секундарна фекална канализација. Ова е голем чекор кон обезбедување здрава животна средина.

Реконструиравме стотина улици, ја отворивме новата општинска зграда, ја доградивме градинката „Детелинка“, Кучково доби нов систем за водоснабдување, а на ова место целосно партерно го уредивме „Крстот“, реконструиравме детски игралишта, го подобруваме спортот и спортскиот живот.

Но, особено внимание посветуваме на дивите депонии. Една од нив е во Ново Село, која од огромна депонија е претворена во мега-паркот „Даме Груев“. Овој парк не само што ја подобрува естетиката на нашиот град, туку и создава нов простор за уживање и рекреација на нашите граѓани.

Каква е Вашата соработката со централната власт?

Одлична. Владата предводена од премиерот Христијан Мицкоски е силен и посветен партнер кој значително се залага за подобрување на состојбите на локално ниво. Со меѓусебна соработка во периодот што следува, уверен сум дека ќе успееме да го подобриме квалитетот на живеење во Ѓорче Петров.

Преку унгарски заем до поголеми проекти од особено значење за граѓаните. Дали учествувате на повикот на Владата за реализација на големи проекти?

Наша обврска беше навремено да ги подготвиме сите документи и предлози и верувам дека Владата ќе го препознае нашиот ентузијазам за урбано и модерно Ѓорче. Аплициравме до Министерството за локална самоуправа за добивање средства со проекти од суштинско значење за жителите на Ѓорче, како што се проект за изградба на нова детска градинка во Дексион, локален пат-клучка

на обиколница Волково-Орман, пробивање на ул. „Социјалистичка Зора“ со Сремски Фронт, реконструкција на пат до школото во с. Кучково,

како и реконструкција на ул. „Николај Островски“. Сите овие проекти се исклучиво за да го подобриме квалитетот на живот на локалните жители. На добар пат сме да изградиме подобро утре за нас, нашите деца и за сите идни генерации.

Ги споменавте дивите депонии. Градот Скопје во изминатиот период имаше сериозен проблем со нехигиената. Како се справувате со нечистотата во Вашата општина?

Чистотата и здравата животна средина ми се приоритет, но за жал, тешко е да се одржи едно задоволително ниво. Многу беше важно да ја засилиме контролата, и тоа и го направивме. Во однос на дивите депонии, секојдневно сме на терен и реагираме веднаш на секоја неправилност. Ригорозни сме во однос на казните за сè што е надвор од законските рамки и во ниту еден момент тоа

нема да се промени. Така и ќе продолжиме. Построгата регулатива веќе ги донесе првите позитивни резултати во однос на неовластеното депонирање, но имаме уште работа во тој правец.

Жално е што лошата корелација со Град Скопје носи негативни епитети за Ѓорче Петров во однос на чистотата, бидејќи голем дел од територијата на нашата општина ја чисти градското претпријатие, кое е недоволно функционално во моментов. И покрај недоволниот наш капацитет, со сите свои ресурси и механизација, даваме натчовечки напори да ги покриеме сите недостатоци на Градот. Вистина се обидуваме максимално да ја одржуваме хигиената на добро ниво во општината и во таа насока, се повеќе размислуваме за оформување и на сопствено претпријатие, кое сум уверен дека добро ќе функционира и ќе донесе значително подобрување, континуитет и квалитет во однос на животната средина.

Работната обврска на градоначалник често не завршува со работно време од

Стојкоски: „Нашата цел е да го менуваме Ѓорче Петров на подобро и да го подобриме животниот стандард на сите граѓани.“
Извор: [курир.мк](#)

Стојкоски: „Горд сум и на проектот Првиот центар за ресоцијализација на деца кои го победиле карциномот.“

36

Моја општина

осум часа. Колку Ви дозволува Вашата функција време за Вашето семејство?

Искрен да бидам, голем предизвик ми е градоначалничката позиција, но ми недостига семејството. Јас сум им многу посветен на децата и на сопругата, традиционален и фамилијарен, сопруг и татко, и оддалеченоста од семејството ми прави немир. Но, за жал, генерално, времето е динамично и тоа влијае врз семејните односи, особено врз воспитувањето на деца, и затоа мора секоја слободна секунда да ја користиме да бидеме сите заедно. Децата ми се веќе поголеми и сфаќаат дека мојата работа бара доста посветеност, но морам да истакнам, мојата сопруга е вистински борец за традиционални вредности во ова модерно време, доста посветена, и токму таа е моја најголема поддршка. Навистина се труди максимално нашето отсуство поради работни обврски воопшто да не се одрази врз децата, и многу сум ѝ благодарен за тоа. Семејството дефинитивно се мојата најголема поддршка и мојот „мотор“, и јас сум навистина горд на сите нив.

Идната година нè очекуваат нови локални избори. Какви се Вашите амбиции за уште еден мандат во општина Ѓорче Петров или имате друга амбиција?

Мојот план е Ѓорче Петров да биде една урбана и чиста средина и од тоа не отстапувам. Друго засега не би можел да прејудувам и не би било благодарно кон моите граѓани да зборувам нешто за кое не сум сигурен. Сè уште има време до наредните локални избори. Мој фокус останува она што нам ни е предвидено за работа. Имаме уште многу квалитетни проекти да завршиме и тоа сè во интерес на јавното добро. Како ќе се одвиваат работите понатаму, времето ќе покаже. Мене ми е во моментот најважно моите сограѓани генерално да се задоволни, и тоа останува моја и тенденција на општинската администрација и во периодот што следува.

The World Tourism Organization (UNWTO),
through its UNWTO.Themis Foundation
certifies that

University of Tourism and Management Skopje

has successfully passed the UNWTO.TedQual audit renewal of the Higher Tourism Educational Programme entitled:

Tourism 1st cycle

This Diploma is therefore issued in recognition of its quality in tourism education for all effects and purposes.

Valid for three years, until March 2019

Issued in Andorra la Vella, March 2016

Taleb Rifai
Secretary-General
World Tourism Organization

Omar Valdez
Executive Director
UNWTO.Themis Foundation

The UNWTO certifies that:

University of Tourism and Management in Skopje

Has successfully passed the UNWTO.TedQual audit renewal of the Tourism Educational Programme entitled:

Tourism 1st cycle

This diploma is therefore issued in recognition of its quality in tourism education for all effects and purposes.

Valid for three years, until 15th November 2024

Andorra la Vella, November 2021

Zurab Pololikashvili
Secretary-General
World Tourism Organization

Omar Valdez
Executive Director
UNWTO Academy

Огромна заинтересираност за манифестацијата.

38

Репортажа

ТИКВЕШКИ ГРОЗДОБЕР – СО КУЛТУРНИ НАСТАНИ ЗА СЛАВЕЊЕ НА ВИНТО ДО ПОВЕЌЕ ТУРИСТИ

За викендот околу Денот на независноста, Кавадарци беше централна точка каде што граѓани не само од Тиквешијата, туку и организирано од цела држава доаѓаа да го прослават државниот празник. Причина беше организацијата на настанот „Тиквешки гроздобер 2024“. Се чини локалните власти конечно сфатија дека со организирање вакви настани не се слави само производството на грозје и вино по што е познат овој регион, туку на ваков начин можат да се привлечат и домашни и странски гости кои ќе уживаат во најразличната гастрономска понуда и музички спектакли. Плоштадот во Кавадарци беше претесен да ги собере сите заинтересирани кои сакаа да бидат дел од ова славење на винската култура. Оваа година беше рекордна – дури 60 илјади граѓани го посетија Кавадарци.

РЕПОРТАЖА

ТИКВЕШКИ ГРОЗДОБЕР 2024

„За весело Кавадарци“ – под ова мото, градоначалникот на Кавадарци, Митко Јанчев, ја објави годинешната програма на „Тиквешки гроздобер 2024“.

Покрај музичката понуда, и годинава се одржаа бројни културни и спортски настани, а се одржа и винскиот карневал.

„Оваа недела во Кавадарци доаѓаат 16 делегации од страна, од побратимените градови, и Кавадарци е отворен град за секој кој сака да биде дел од големата забава која со масовната посетеност

придонесува и за економскиот развој на општината“, вели градоначалникот Митко Јанчев и додава дека во организацијата на „Тиквешкиот гроздобер“ се внимава на секој аспект за да биде манифестацијата на највисоко ниво.

Спонзорите на манифестацијата обезбедија пет милиони денари, пари со кои ќе се платат хонорарите на естрадните гости, а парите од општината во висина од 6,5 милиони денари се за потребите на карневалското дефиле.

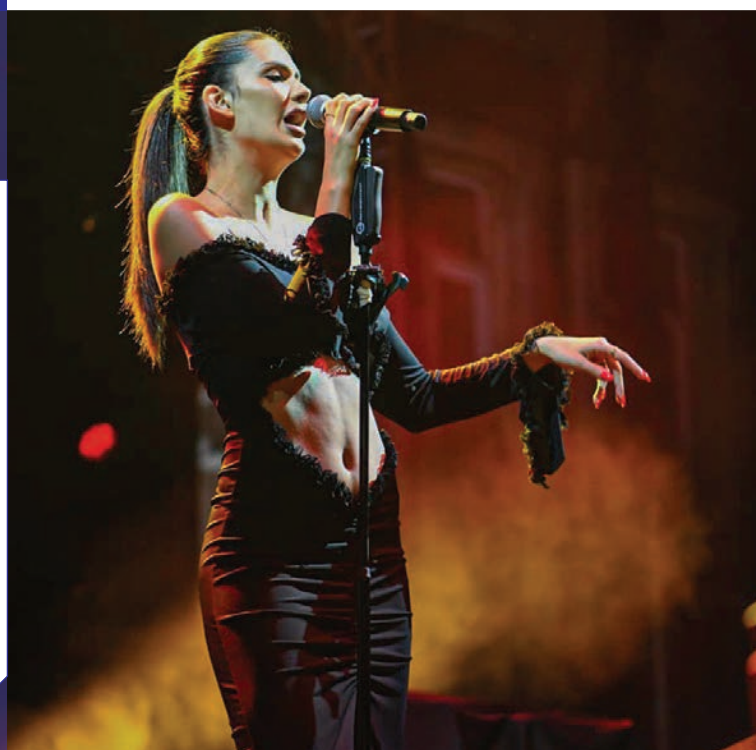
„Нашата општина бележи развој во секоја

„Некст тајм“ на Тиквешки гроздобер 2024.

Ацо Пејовиќ на Тиквешкиот гроздобер 2024.

Барбара Поповиќ на Тиквешкиот гроздобер 2024.

област, се движиме по европскиот пат и одиме напред. Кога се работи во текот на цела година со силно темпо, сосема заслужено е да се одвои и време и средства за еден ваков културно-забавен настан, кој во името на традицијата го продолжуваме и се трудиме секоја година да привлечеме повеќе гости”, вели Јанчев.

„Тиквешкиот гроздобер“ започна во петок на 6 септември со отворањето на меморијалниот турнир „Сестри Китеви“, се одржа традиционална таблијада, а во винскиот музеј преку фотографии се направи ретроспектива на гроздоберот низ годините. Од 21 часот започна забавниот дел на градскиот плоштад со настапот на Лара, Пајак и Реља за помладите.

„Тиквешкиот карневал“ се одржа во сабота на 7 септември, по што следувааше настап на локални музички групи, а од 21 часот на плоштад настап имаа Милица Ризо, Огнен Здравковски и Милица Павловиќ.

Изложбата на олдтајмери и оваа година беше дел од гроздоберските настани. Се одржа во недела на 8 септември, по што следувааше мото-рели, дегустација на вина, презентација на скулптури од првата вајарска колонија „Моклиште 2024“ во музеј-галерија, а вечерта на плоштадот, по повод 33 години независна Македонија, настап имаа „Некст тајм“, „Барбара Поповиќ“ и „Ацо Пејовиќ“.

МУЗЕЈ-ГАЛЕРИЈА, КАВАДАРЦИ

Промоцијата на брошурата „Легенди за Тиквешкијата“ беше само еден од настаните за време на манифестацијата „Тиквешки гроздобер“, која се организираа во Музеј-галеријата во Кавадарци.

Во петокот, на 6 септември, во Музеј-галеријата имаше изложба на уметнички слики од Мирослава Микица-Трујкановиќ и концерт на рок-групата „Бадасал“.

„Во сабота на програмата е промоцијата на брошурата во објектот познат како

куќа на мирис и вкус, нов музеј, таму ќе реализираме и претставување на нова поставка, „Градска етнолошка соба““, појаснија од Музејот.

На агендата за недела, беше претставувањето на скулптурите изработени во рамките на првата вајарска колонија „Моклиште 2024“. Колонијата траеше од 14-ти до 20-ти август, а уметничките дела се монументални скулптури и скулптури за јавен простор, кои ќе бидат поставени на зелените површини низ Кавадарци.

Вински музеј.

ВИНСКИ МУЗЕЈ, КАВАДАРЦИ

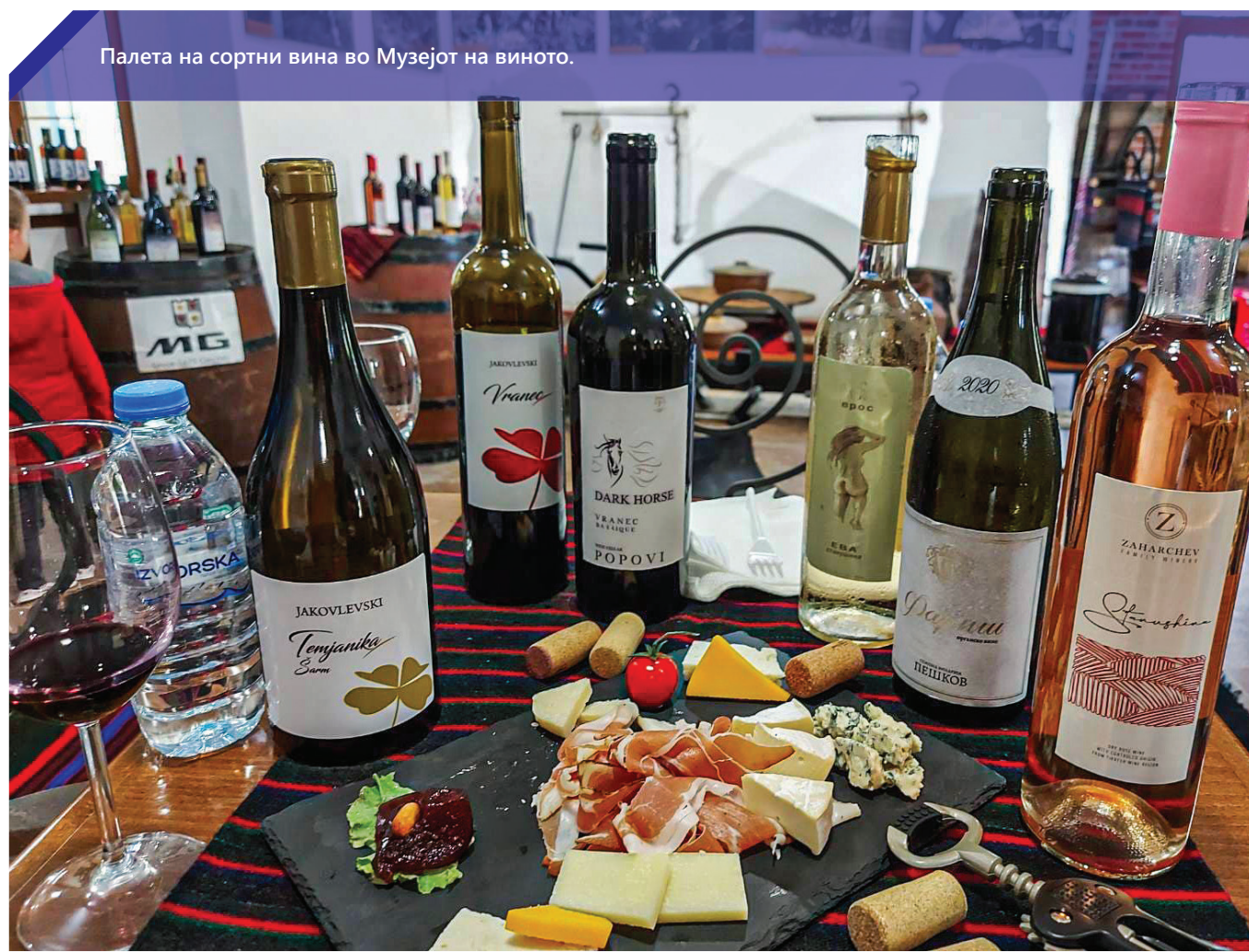
Дегустација на вина од македонски семејни винарии, се реализираше во Винскиот музеј во Кавадарци, во рамките на традиционалната стопанско-туристичка и културна манифестација „Тиквешки гроздобер“.

„Станува збор за специјализиран вински музеј, за промоција на винскиот туризам преку музејски предмети, фотографии и колекција на вина за дегустација и продажба во нашите две винотеки во градот“, потсети в.д.-директорката Анета Атанасова, нагласувајќи дека континуирано

расте интересот за посета на овој музеј, како кај домашните, така и кај странските туристи.

Винскиот музеј за кавадаречкиот регион е прв музеј од ваков тип во Македонија. На површина од 100 м², изложени се предмети поврзани со преработка на вино и ракија од крајот на XIX и почетокот на XX век.

Во Винскиот музеј на Градот Кавадарци се чува шише вино старо безмалку сто години. Тоа е подарок од семејството Велкови, произведено во 1926 година, кое е меѓу многубројните експонати.

Палета на сортни вина во Музејот на виното.

Подрумот на Винскиот музеј во Кавадарци.

„Семејството Велкови поседува повеќе такви примероци и едно ни даде нам за чување и експонат за гостите. Тоа е бело вино“, вели Томе Крстевски, виш кустос-етнолог во Музејот на Градот Кавадарци.

Виното е сместено во т. н. вински подрум од зградата на Музејот, каде што има повеќе предмети кои зборуваат за развојот на лозарството и на винарството во Тиквешката област. Има предмети кои датираат од 2. век п.н.е., кои се прилог дека уште тогаш на овие простори се произведувало вино. Повеќето

предмети и експонати се подарок од првата приватна винарија на Балканот, формирана во Кавадарци од фамилијата Велкови во 1885 година, која произведувала вино и ракија.

Домаќините велат дека просторот е многу посетен бидејќи го доловува подрумот од еден дом во Тиквешката област кој одгледува грозје и произведува ракија или вино. Подрумот е изработен од природни материјали, како глина, кал, слама и трска и е дело на ликовниот уметник од Кавадарци, Ристо Соколов-Сокол.

Експонати во Винскиот музеј во Кавадарци.

ФЕСТИВАЛ НА ВИНО И ВИНСКИ ТУРИЗАМ

Кавадарци како град навистина вложува многу во промоција на винската култура.

Фестивал на вино и вински туризам.

„Тиквешкија 2023“ се реализира на стартот на декември, во организација на Здружението „Винотек“, кое се залага за негување и развој на винска култура, вински туризам и производи од грозје.

„Со многубројни активности како дегустација на вина, базар, храна, забава и музички хепенинг, ја продолжуваме традицијата на славење на младото вино, со цел да се види потенцијалот на виното

МАЛИ СЕМЕЈНИ ВИНАРИИ

Тиквешкиот Регион изобилува со мали семејни винарници кои нудат уникатно гастрономско и сместувачко искуство.

Меѓу нив, можете да ги посетите винарницата „Лазар“ лоцирана непосредно спроти античкиот град Стоби од другата страна на автопатот „Пријателство“. Таа располага со реновирани апартмани, ресторан со капацитет од 50-ина гости, како и летна тераса.

Интересен за посета е и винскиот подрум „Попови“ лоциран во срцето на Кавадарци. Малата семејна винарница „ниже“ награди низ светот и покрај тоа што постои релативно кратко време, едвај 6 години. Во адаптирана и реновирана кука во Кавадарци посетителите имаат увид во винскиот подрум преку стаклен под од приземното ниво, но можат и одблиску да се запознаат со сите „марифети“ во правењето вино или, пак, да уживаат во вината во салата за дегустации.

По „Винскиот подрум Попови – Тиквешки Регион“ и „Семејната винарија Арабеска“, „Семејната винарија Максимилијан“ во село Пепелиште е трета мала винарија која од ова лето има сместувачки капацитет апартмани за 12 луѓе. Се работи за сопствена инвестиција од 85 000 евра на фамилијата Златковиќ. Винаријата располага со 3 соби за

произведено од грозјето од годинешнава реколта“, рекоа организаторите на настанот.

„Целта е да се поттикнат лозарите самите да произведуваат вино и со тоа да придонесат за конкуренција и постигнување на поголема цена за килограм грозје. Од друга страна, имаме такви производители на грозје кои веќе се добри мајстори на вино, па би сакале во иднина таа своја умешност да ја претворат во мали семејни бизниси“, нагласија од „Винотек“.

Семејна винарија Клинчаров.

Семејна винарија Максимилијан.

ноќевање и визба за дегустација на вино и друштвена седенка.

Идејата е малите семејни винарии, душата на винскиот туризам, да продолжат да се развиваат. Тие нудат мали количини на

вино од автохтони сорти грозје. Планот е Тиквешкиот Регион за неколку години да прерасне во Тоскана на Балканот, а за туристите Тиквешката да биде незаобиколна дестинација.

СО КУЛТУРНИ НАСТАНИ ДО ПОВЕЌЕ ТУРИСТИ

Културните настани се еден од најефективните начини за привлекување туристи и може значително да ја зголемат видливоста на една дестинација. Еве неколку начини како преку организирање културни настани да се привлече поголем број туристи:

1. Организирање фестивали и традиционални настани

Фестивалите се атрактивни за туристите бидејќи им нудат автентично искуство на локалната култура, обичаи, музика и гастрономија. Настани како музички, уметнички или гастрономски фестивали привлекуваат луѓе од целиот свет. Примери се музички фестивали, уметнички изложби, филмски фестивали, како и традиционални празнувања како карневали, верски прослави или народни игри.

2. Истакнување на локалната култура и историја

Настани кои се поврзани со историјата на регионот или неговите културни знаменитости можат да привлечат културно ориентирани туристи. Овие настани можат да вклучуваат историски реконструкции, посети на археолошки локалитети, предавања или тури кои ја откриваат историјата на дестинацијата.

3. Промоција на локалната уметност и занаетчиство

Изложби на локална уметност, ракотворби или занаетчиски производи создаваат автентично искуство за туристите. Организирање уметнички колонии, работилници и саеми може да привлече туристи кои сакаат да научат нешто ново или да го поддржат локалното население.

4. Вклучување на современата култура и трендови

Настани поврзани со современата култура, како модни ревији, популарни

музички концерти, филмски премиери и мултимедијални изложби, можат да привлечат помлади туристи и љубители на поп-културата. Овие настани често се интересни за широка публика и имаат потенцијал да привлечат внимание на глобално ниво.

5. Кулинарски фестивали

Гастрономските настани, на кои се истакнува локалната кујна, се одличен начин да се привлечат туристи, особено оние кои се заинтересирани за храна и гастрономски искуства. Организирање настани како дегустации, саеми на вино и храна и натпревари во готвење можат да креираат уникатна туристичка понуда.

6. Меѓународна промоција и партнерства

Промовирање на настаните на меѓународно ниво преку партнерства со туристички агенции, медиуми и влијателни луѓе (инфлуенсери) е клучно. Присуството на културни настани на социјалните мрежи и туристички веб-страници може да ја зголеми свеста за настанот и да привлече меѓународна публика.

7. Креативни настани и улични перформанси

Настани како улични уметнички перформанси, џез или класична музика на отворено, улични театри или танцови шоу-програми нудат автентично доживување на градот или местото и создаваат живописна атмосфера што привлекува туристи.

8. Создавање уникатни доживувања

Туристите сакаат уникатни и автентични доживувања. Преку организирање тематски настани, како рурални тури со традиционални ритуали, учество во локални обичаи или празници, се создава посебно чувство на припадност и се привлекуваат туристи кои бараат нешто различно.

9. Интеракција со локалното население

Настани кои им овозможуваат на туристите директна интеракција со локалните жители, како тури со водичи кои се дел од заедницата

или учество во културни работилници, ќе им овозможат на туристите подлабоко да ја запознаат културата на дестинацијата.

10. Културен туризам како долгорочна стратегија

Локалните власти и организации за туризам треба да го вклучат културниот туризам во својата долгорочна стратегија за развој. Планирањето повеќе настани во текот на годината, во различни сезони, може да ја продолжи туристичката сезона и да обезбеди континуирано привлекување туристи.

Со добра организација, промоција и стратешки пристап, културните настани можат да бидат мотор на туристичкиот развој, носејќи значителни економски придобивки и позитивен имиџ на дестинацијата.

Грозје станушина.

ДУРБИН

УНИВЕРЗИТЕТ СКОПЈЕ СО ДИРЕКТНА ПОДДРШКА ЗА НАЈРАНЛИВИТЕ КАТЕГОРИИ ДЕЦА!

120 училишни ранци и комплет училиштен прибор добија децата од згрижувачки семејства во Скопје. Донацијата е од ректорот на Универзитет Скопје, проф. д-р Аце Миленковски, а организацијата на настанот беше со директна поддршка на заменик-министерот за труд, демографија и млади, Ѓоко Велковски и градоначалникот на Општина Гази Баба, Бобан Стефковски.

120 училишни ранци и комплет училиштен прибор добија децата од згрижувачки семејства во Скопје.

Настанот се одржа на плоштадот во Општина Гази Баба во чест на почетокот на новата учебна година.

Ректорот на Универзитет Скопје, проф. д-р Аце Миленковски на првачињата им порача да учат бидејќи образованото ќе ги направи посилни.

МИЛЕНКОВСКИ:

”
**Образованието е
најважната работа. Да
сте образовани, значи
да сте силни.
Слушајте ги
родителите,
наставниците, учете
и дружете се.**

48

Дурбин

Заменик-министерот за труд, демографија и млади, Ѓоко Велковски и градоначалникот на Општина Гази Баба, Бобан Стефковски му се заблагодарија на Универзитетот Скопје за поддршката и за општествената одговорност.

49

Заменик-министерот за труд, демографија и млади, Ѓоко Велковски и градоначалникот на Општина Гази Баба, Бобан Стефковски, му се заблагодарија на Универзитетот

Скопје за поддршката и демонстрираната општествената одговорност.

Универзитетот Скопје секогаш е директна поддршка за најранливите категории деца!

Универзитетот Скопје секогаш дава директна поддршка за најранливите категории деца!

Дурбин

ИДНИНА

ЗЛАТКО ПЕРИНСКИ,

алумни на Универзитетот Скопје,

Министер за локална самоуправа

50

Иднина

Перински: „Ќе речам дека сум достигнал успех кога граѓаните и општините ќе имаат соодветни услови за живот – во таа насока посветено и со искрена желба и намера ги извршувам секојдневните обврски како министер.“

ИЗМИНУВААТ 100 ДЕНА ВЛАДА, А МИНИСТЕРОТ ПЕРИНСКИ Е ЕДЕН ОД НАЈПРИСУТНИТЕ ВО ЈАВНОСТА. ОВА МУ Е ТРЕТА ЈАВНА ФУНКЦИЈА ВО КАРИЕРАТА.

ПЕРИНСКИ: *Истрајноста и
посветеноста се
клуч за успех*

Деновие изминуваат 100 дена Влада, а Златко Перински, министерот за локална самоуправа, е еден од оние кои уште од првиот ден на преземањето на функцијата е често присутен во јавноста. Ова му е трета јавна функција во кариерата, која за неговите 41 година е прилично богата. Овој роден аеродромец, кој вели дека Аеродром оправдано го нарекуваат град-држава, никогаш не се откажува од поставената цел, вели дека порано или подоцна, таа е остварлива. За Перински, истрајноста и посветеноста се клуч за успехот. Фанатик е за скијање, професионално се занимавал со фудбал, а секојдневен ритуал му се утринско еспресо и фитнес. Во последно време поинтензивно вози велосипед или трча на Кеј.

Перински: „Има општини кои немаат соодветен водоснабдителен систем, немаат патна инфраструктура, осветлување, канализација. Со повикот за финансирање на инфраструктурни проекти во општините со пари од државниот буџет, ќе успееме да ги нивелираме овие суштински проблеми.“

За да успее во животот, човекот мора да има две работи. Прва е среќата – тоа е она кога на човекот му се укажуваат поволни можности. Втората е умот, кој му овозможува на човекот да ја искористи дадената можност. Ако се погледне Вашата биографија, прилично е богата за човек на 41 година. На што се должи вашиот успех?

Успехот е релативна работа и секој различно го толкува. За мене успешен човек е човек кој ги реализира своите цели и идеи. Притоа, треба да се има на ум дека тој не паѓа од небо. Не постои човек кој се родил учен, учиме цел живот и од книга, но и од искуство и од практика. Честопати е потребно човек да се одрекне и од некои работи за да се посвети целосно на остварување на целта. За среќа, досега, успевам со добро менаџирање на околностите, да чекорам по патот кој го трасирам, не запоставувајќи ги семејството и

пријателите, кои ми се и голема поддршка во она што го работам.

За мене ќе речам дека сум достигнал успех тогаш кога граѓаните и општините ќе имаат соодветни услови за живот, секој во своето секојдневно опкружување. Токму во таа насока посветено и со искрена желба и намера ги извршувам секојдневните обврски како министер, а кон работата така пристапував и на претходната јавна функција која ја вршев, како и во приватниот сектор, каде што всушност започна мојата професионална кариера. Да бидам искрен, на целиот досегашен пат, имав неколку препреки и предизвици, од кои успеав со голема истрајност и посветеност, на моменти и среќа, да излезам како „победник“. Најбитно е никогаш да не се откажуваме од поставената цел, која сметам дека порано или подоцна е остварлива.

Во животот, разликата помеѓу успехот и неуспехот помалку или повеќе се должи и на храброста. Во кои мигови од кариерата таа Ви беше најмногу потребна?

Досега, не сум се нашол во таква ситуација, но и не би рекол дека храброста има одредено влијание за успех, односно, неуспех. Според мене, повеќе пресудно за крајниот резултат од нешто што го работиме е одлучноста за успех, умешноста да направиме добра проценка на околностите кои би влијаеле врз крајниот резултат, а многу битен момент е и тимот со кој работиме и поддршката која ја добиваме од непосредното опкружување, како и интуицијата и мислата дека не треба да се откажуваме од битката уште пред да започне таа. Сум бил во ситуација да „пресечам“ за одредена работа, и досега, не сум погрешил.

Нова функција, поголеми ангажмани, но и одговорност. Веќе три месеци сте министер за локална самоуправа. Иако е рано за сумирање на резултатите од доброто владеење, сепак, кои потези и проекти би ги издвоиле засега?

Проектот за финансирање на инфраструктурни проекти во општините со пари од државниот буџет е еден од проектите кои би ги издвоил и кој се реализира за кусо време откако оваа Влада го даде ветувањето дека ќе помогне за развој на општините.

Деновиве ќе биде направен конечниот избор кои проекти ќе ги финансираме, за кои во оваа фаза ќе се наменат 100 милиони евра, а веќе во наредната година на располагање ќе бидат нови 250 милиони евра. Овој проект е доказ дека направивме точна проценка во својата програма и ги детектиравме реалните потреби на локалните власти за подобрување за квалитетот на живот на граѓаните.

Со задоволство сакам да споменам дека уште откако ја презедов функцијата, овозможив граѓаните директно да комуницираат со мене преку spodeli@mls.gov.mk со намера да им помогнам во решавање на инфраструктурни и слични проблеми. Од пораките кои

секојдневно ги добивам, заклучив дека граѓаните имаат потреба некој да ги сослуша и да им помогне за проблемите заглавени во институционалните лавиринти.

Можам да истакнам и дека неодамна јавно ги повикав сите општини во рамки на своите можности и расположливи средства и ресурси, да изградат партнерски однос со „СОС Детското село“ за да помогнат да се обезбеди континуитет и одржливост во обезбедувањето на социјалните услуги на локално ниво.

Освен конкретни мерки и проекти за подобро функционирање на единиците на локалната самоуправа и подобрување на квалитетот на секојдневието на граѓаните, во таа насока, откако ја презедов функцијата, реализирав и остварив средби речиси со сите градоначалници и со директорите на сите осум плански региони во земјава. Сметам дека лично и изворно информирање за состојбите во една општина е клучно и предуслов да знаеме во која насока треба да делуваме за подобрување на состојбите од секој аспект. Во меѓувреме, остварувам средби и со амбасадори и претставници на меѓународни организации и слично, кои се од значење за унапредување на соработката помеѓу земјите на локално ниво, за размена на искуства, примена на позитивни практики.

Инвестициите во патната инфраструктура се од исклучителна важност за развој на општините. Инвестирајте во Дебар и во Центар Жупа за да ги подобрите условите за живот и за да ги зголемите капацитетите за развој на туризмот во југозападниот плански регион. Кој дел во земјава ќе биде ваш приоритет?

Селективноста е одлика на некои минати времиња. Мојата, нашата мисија е дејствување во насока на развој на сите региони и општини подеднакво, подобрување на функционалноста на сите единици на локална самоуправа и подобрување на квалитетот на живот на сите граѓани. За

Перински: „За среќа, сè уште успевам да ги организирам работните обврски за да ми остане време и за сето она што ме исполнува надвор од професионалниот ангажман.“

нас нема ниту приоритетни региони, ниту приоритетни општини, ниту, пак, ги делиме градоначалници или граѓаните по кој било основ. Инвестиравме во Дебар и во Центар Жупа, инвестиравме и во Берово, се реализираат проекти и во Кавадарци и во Струга и во Отешево, во Ново Село и во Босилово. За кусо време, видливи ќе бидат резултатите кои ќе докажат дека инвестираме насекаде и се грижиме за сите региони и граѓани подеднакво.

Кон средина на месец септември се објави првиот јавен повик на кој општините ќе треба да се пријават со готов проект за да може да добијат средства од централниот буџет. Како што изјавивте, таа помош ќе биде достапна за сите и нема да се прави селективност, а целта е да се смени сликата од изминатите 7 години, кога се потрошија 7 буџети, а шајка не се закова. Според Вас, кој е базичниот проблем на поголемиот

дел од нашите општини каде што треба да се интервенира?

Генерално, поголем дел од општините го немаат темелот за нормално функционирање, што е пречка и за давање соодветни, квалитетни услуги за граѓаните, а пример за тоа се особено општините во внатрешноста на државата. За жал, има општини кои немаат соодветен водоснабдителен систем, немаат патна инфраструктура, осветлување, канализација. Токму со повикот за финансирање на инфраструктурни проекти во општините со пари од државниот буџет, ќе успееме да ги нивелираме овие суштински проблеми, а тоа, меѓу другото, е и целта на повикот. Даваме можност да се смени таа слика, за да можат општините потоа да продолжат да го планираат својот развој од сите аспекти.

Периодов актуелни се и најавите дека планирате да менувате и одредени

законски решенија, кои исто така би овозможиле подобро функционирање на системот на локална самоуправа. Што недостига всушност сега во тие важечки законски рамки?

Генерално, важечкиот, актуелен Закон за локална самоуправа, како и Законот за Град Скопје, се зрели за менување. Во делови од нив има преплетување на ингеренциите, постојат и одредени недоречености, а меѓу другото, сметаме дека соодветната законска рамка не треба да го овозможи комфорот кој сега им се дава на градоначалниците, да не можат да бидат отповикани. Нашата интенција е да донесеме модерно издржано решение, решение согласно времињата и условите во кои функционираат општините. Планирано е измените да ги правиме преку една широка дебата, во која ќе бидат вклучени експерти, како и локалните власти, со цел да добиеме функционална законска рамка. На тој начин минато ќе станат ситуации на кои денеска сме сите сведоци, на комфорот на одредени градоначалници, на кои очигледно фокусот на дејствување не им се граѓаните, туку имаат поставени цели од друга природа.

Сметате дека е тоа изводливо?

Секако. Неодамна во тоа се уверив и при посетата на соседна Србија, каде што разменив мислења и видов позитивни законски практики кои се применливи и кај нас. Токму посетите, средбите и соработката со земјите од регионот, но и пошироко, се од значителна корист за размена на искуства, мислења со цел да се унапреди целиот систем на функционирање на локалната самоуправа, што впрочем е визија и цел на Министерството што го предводам.

Скопската општина Аеродром е Вашето детство, младост. Ако направите паралела некогаш и денес, каде ги гледате разликите? Кој најмногу направи за неа?

Да, Аеродром е моето детство, мојата младост и сегашно место на живеење. Аеродромци

често знаат да кажат Аеродром е град-држава и со право. Аеродром ги поседува сите карактеристики на една современа општина. Неблагодарно е да посочам кој најмногу направил за неа. Секој кој ја предводел Општината, оставил свој белег во неа.

Имате ли време за спортување, кое е Вашето хоби, посетувате ли спортски натпревари?

Откако знам за себе, нешто спортувам. Во второ одделение почнав да тренирам скијање и се вљубив во тој спорт, па дури имам и учествувано на неколку натпревари. Потоа, долги години тренирав фудбал, играл во ФК „Работнички“ и „Вардар“, некаде до дваесеттата година, но соодветно со годините и обврските, но и поради две повреди, бев принуден да се откажам. Како што одминува времето, сметам дека спортот е начин на живот и е многу повеќе од физичка активност. Веќе долги години практикувам фитнес, возам велосипед, а останав и фанатик за скијање. Што се однесува до посета на спортски натпревари, често сум на трибините да го бодрам ФК „Вардар“, како и нашите најдобри фудбалски репрезентативци.

Сега, од позиција на министер, Ви останува ли слободно време? Како го поминувате, имате ли време за семејството, пријателите, имате ли некои ритуали кои ги практикувате независно од обврските?

Неизбежен ми е утринскиот ритуал на пиење еспreso, како и утринското вежбање. За среќа, сè уште успевам да ги организирам работните обврски за да ми остане време и за сето она што ме исполнува надвор од професионалниот ангажман. Попладневните часови, како и викендите, ми се резервирани за семејството и за пријателите. Знаеме заеднички да посетиме некој спортски натпревар, концерт. Во последно време поинтензивно возам велосипед или трчам на Кеј.

ДИПЛОМАТСКИ ПОГЛЕД

56

Дипломатски поглед

ВИШКА: **БЕЗ КОРУМПИРАНА
ВЛАСТ, НЕМА
ОРГАНИЗИРАН
КРИМИНАЛ**

НА БАЛКАНОТ СЕ УШТЕ ИМА ВЖЕШТЕНИ ГЛАВИ, НО НЕМА КОЈ ДА ВОЈУВА

Хамза Вишќа е истражувач специјализиран за управување и реформи на безбедносниот сектор во постконфликтните земји и спречување на насилен екстремизам и радикализам кои водат кон тероризам. Поради личното воено искуство се занимава и со имплементација на Меѓународното хуманитарно право во современите војни (конвенционални и хибридни) и операции за поддршка на мирот. Вишќа во ексклузивно интервју за Магазинот за туризам и менаџмент вели дека проблем за државите од регионот е отсуството на демократија, а најголем предизвик е корупцијата. Поради несигурноста, од Балканот заминуваат цели семејства, и секоја година исчезнува град со население од 10.000 до 30.000 жители. Вели дека војната во Украина ја менува глобалната безбедносна состојба, а од тоа не е одминат ни Балканот.

Господине Вишќа, Вие добро го познавате регионот. Кажете ми, кој е главниот проблем со кој се соочуваат државите од регионот? Дали е тоа организираниот криминал, корупцијата, сиромаштијата?

Најголемиот проблем е отсуството на демократија и безбедност, а најголемиот предизвик е корупцијата, пред сè политичката корупција. Без корумпирана власт, нема организиран криминал. Сиромаштијата што ја спомнувате е само неопходна последица на фактот дека властите, наместо со владеење на правото, ги обележаа државите односно регионот со корупција. Во врска со сиромаштијата е и фактот што од средината на седумдесеттите на минатиот век, луѓето од

овие краишта заминувале на печалба, а денес заминуваат цели семејствата, што е поврзано не само со економијата, туку и со состојбата на несигурност.

Вие сте од Босна и Херцеговина.

Читателите од Македонија многу малку знаат за ситуацијата во Босна и Херцеговина. Кажете ни, како ја гледате вашата земја во наредните години, дали ќе опстане во сегашниот систем?

За жал, Босна и Херцеговина е сè уште повоена земја, која го потпиша Мировниот договор, а многу малку се реализирани дополнителни аранжмани за напредок и просперитет. Формирањето на институциите на БиХ: Вооружените сили на БиХ, Граничната

Хамза Вишка, безбедносен експерт од БиХ.

полиција, Уставниот суд, Судот на БиХ и Високиот судски и обвинителски совет, се јасни примери дека можеме да дојдеме до договор, кога постои политичка волја. Камо среќа тој моментум на политичка волја да знаевме да го продолжиме со реформи кои нè водат кон Брисел. И покрај сите ретроградни политики, Босна ќе опстане. Босна беше освоена, анектирана, поделена, присвоена и обединета низ вековите, но преживеа.

Кажете ни, кој го поткопува Дејтонскиот договор?

Значаен дел од Општиот рамковен договор за мир во БиХ (попознат како Дејтонскиот договор) е имплементиран, но многу анекси, особено Уставот на БиХ, не се целосни. Со губењето на политичката синергија за

имплементација и реформски процеси потребни за евроатлантска интеграција, почнаа да се зајакнуваат воените политики кои се бореа за поделба на Босна и Херцеговина од 1991 до 1995 година. Така, денес имаме отворено раздвојување на политичките сили од ентитетот Република Српска, што е во согласност со политиката на српскиот свет, официјално на Белград, а отворено поддржана од Москва. Во овие услови, дури и носителите на политиките на осудените во Хаг како политика на злосторничко здружување, ја гледаат шансата за оживување на парламентарната творба Херцег-Босна. Затоа, Дејтонскиот договор се поткопува со хибридните акции на Русија, не само во БиХ, туку и на целиот Западен Балкан. Русија едноставно се обидува да ги оневозможи земјите од Западен Балкан за европска и евроатлантска интеграција

Постои ли можност Република Српска да организира референдум за независност?

Не, за тоа нема уставни, законски или услови пропишани со Дејтонскиот договор. Референдуми може да се организираат само на целата територија на Босна и Херцеговина. Ентитетите не се општествено-политички заедници, туку форма на организирање на Босна и Херцеговина. Тие не ја сочинуваат интеграцијата на БиХ, но тие се резултат на решеноста БиХ да се организира на ентитетски начин.

Дали завршија конечно приказните за војни на Балканот?

Мислам дека на Балканот сè уште има вжештени глави, има политички поделби и конфликти, но нема кој да војува на Балканот, нема таква критична маса што би војувала. Вооружените сили на овие земји се доста запоставени, и материјално, и технички, и организациски. На сите им недостига стручен кадар. Веќе кажав дека еден град со население од 10.000 до 30.000 секоја година заминува од Балканот. Дури и од Хрватска, која е во ЕУ и НАТО. Државите ги напуштаат и

значителен број припадници на вооружените сили.

БиХ неодамна доби кандидатски статус за членство во ЕУ. Дали е реално земјата да ги започне преговорите наскоро или тоа е уште еден „морков“ од Брисел за вашите политичари и партии?

Од март годинава, кога добивме кандидатски статус, Владата не направи речиси ништо од препорачаните реформски чекори, така што мислам дека и „морковите“ не помагаат овде. Сегашниве политичари, иако сите се декларативно за влез во ЕУ, всушност не се заинтересирани за воспоставување на правната држава, европските закони и стандарди, а живеат добро и заработуваат во хаосот што го создаваат и го водат. Во услови на здрава демократија, не би биле таму каде што се.

Секој висок претставник на ЕУ ја напушта Босна и Херцеговина со куп скандали.

Дали се вклопуваат тие лесно во општеството и балканскиот менталитет?

Босна и Херцеговина само во ретки моменти имаше можност да има одлични дипломати кои ја претставуваат меѓународната заедница, вклучително и ЕУ, но најчесто тие беа изведувачи од втор ред. Голем број од нив се вратија дома побогати од вообичаено, а за скандалите остана да се зборува. Само НАТО и ОБСЕ чесно и успешно ги одиграа своите повоени улоги. И ЕУФОР го прави тоа, иако има многу ограничен мандат.

На војната во Украина не ѝ се гледа крајот. Рековте дека Западот сè уште не нашол формула Украина да победи, а Русија да не губи. Дали е тоа воопшто возможно?

Секако дека е возможно, но ситуацијата на теренот треба да се смени, Западот треба да престане да си игра со сопствените економски санкции, да ги укине лимитите за употреба на донирани оружја и сериозно да подготви план за обнова на Украина, особено

економски и безбедносни аранжмани.

Дали ја менува војната во Украина глобалната политика и што би значело тоа за регионот?

Се разбира, војната во Украина ја промени глобалната безбедносна ситуација, а има влијание и врз овој регион. Русија, Кина и некои други авторитарни системи се поврзаа посилно, а демократскиот свет исто така го промени сопствениот фокус. НАТО се откажа од експедиционите операции надвор од европската област враќајќи се на својата основна задача – одвраќање на потенцијален агресор и одбрана на сопствената територија. Се зголемија инвестициите во одбраната, се направија нови одбранбени планови, а многу од земјите-членки, врз основа на искуството од војната во Украина, посветија дополнително внимание на воздушните сили и на противвоздушната одбрана. Ако на тоа се додаде сериозното ширење на хибридно, односно неконвенционалното војување, тогаш глобалната слика е во фаза на сериозни промени. За среќа, во последните години, регионот е сериозно означен од НАТО, ЕУ и САД како област од нивен посебен интерес. Се разбира, Русија и Кина нема да се откажат од своите интереси и проекции во однос на овој регион, но јас ценам дека поголемите интереси се на страната на Западот.

Која е најголемата безбедносна закана во регионот? Дали се тоа повратниците од ИСИС?

Во моментот ми се чини дека најпогубно за регионот е хибридната акција на Русија врз сите земји во регионот. Кога велам сите земји во регионот, мислам и на Србија како жртва на хибридната војна на Москва, колку и да изгледа на прв поглед дека Србија е доброволно вклучена во неа. Кога зборуваме за повратниците од Сирија и евентуални членови на ИСИС, мислам дека властите добро се справуваат со предизвикот досега, но не ја исклучувам можноста за манипулација со такви личности.

КОМПАРАЦИЈА

60

Компарација

СКОПЈЕ – ЕДИНСТВЕН ГРАД ВО РЕГИОНОТ БЕЗ САЕМ САЕМИТЕ ВО РЕГИОНОТ РАБОТАТ ТУРБО, СКОПЈЕ НЕ ЗНАЕШЕ ДА ГО ЗАДРЖИ

ЌЕ ПОЧУВСТВУВААТ ЛИ ИДНИТЕ
ГЕНЕРАЦИИ КАКО Е ДА СЕ ОДИ НА САЕМ?

За да се нарече еден град дека е град со сите нишани, па згора на тоа и главен, треба да има железничка станица, автобуска, аеродром и саем. Скопје има автобуска станица, каква таква железничка, пристоен аеродром, но нема саем. Да, колку и да звучи дека саемот е неколку празни хали и хангари, тој сепак е симбол на градот. Нема кој не ги забележуваше неколкуте бели згради на влезот од градот до хотелот Континентал во населбата Автокоманда.

Скопски саем, година 1970-1972.
Извор: architectuul.com

Скопскиот саем беше изграден во 1972 година како дел од тогашното модерно Скопје. Повод за изградбата беше Шаховската олимпијада. Дело е на четворица домашни архитекти: Димитар Димитров, Живко Гелевски, Благој Мицевски и Славко Ѓуриќ. Се протегаше на 25.000 квадратни метри, од кои 16.000 беа затворен простор со шест саемски хали, функционално и архитектонски обликувани и поврзани во една целина.

Нивните наследници и група граѓани залудно испраќаа писма до тогашната власт дека Саемот им припаѓа на сите Скопјани и да не се урива. Тие под мотото „И саем е Скопје“ бараа да се запре уривањето на Скопскиот саем и да не се дозволи да се изградат трговски центар и станбени згради. Уривањето на Скопскиот саем за архитектите значеше уништување на историјата на македонската архитектура.

За сегашните генерации, веројатно ништо не значи дека до пред неколку години тука

имаше саем во кој се случуваа многу настани: саемски манифестации, концерти, спортски приредби, панаѓури.

Најживо беше пред Новата година кога се одржуваше традиционалниот панаѓур. Врвулица од луѓе, ученици. Пред влезот наредени продавачи на балони, прскалки, честитки, а просторот мирисаше на тазе кикирики и сончоглед. Внатре, пак, тезги на кои се продаваше буквално сè и сешто. Облека, украси, обувки – што ти душа посака ќе се најдеше на панаѓурот.

Скопје живеше и за Саемот на книгата. Штандови преполни со нови изданија, лектури и стручна литература, дружба со авторите. Ни налик на она што денес се нарекува Саем на книга во и пред Арената „Борис Трајковски“.

Постарите ќе се сетат дека на Саемот се одржуваа и саеми за автомобили, за мебел, за компјутери, за градежништво, модна недела. Тоа одамна го нема.

Скопски саем.
Извор: kentauro.com.mk

Скопскиот саем беше познат и по концертите. Во најголемата сала свои концерти во минатото имале бендови како „Бјело дугме“, „Леб и сол“, „Крафтверк“, „Молоко“, „Продиџи“, а последен пат таму свиреше групата „Меморија“.

Пораз на државата и градот е тоа што останавме без сајмиште, а идните генерации ќе анализираат зошто се случи тоа. Дали во иднина оние кои ја имаат власта ќе најдат простор, локација и, најважно, финансии да се изгради нов скопски саем или ќе се изложува

на улица, останува да покаже времето.

„Скопски саем Скопје“ како компанија сè уште постои и се занимава со организација на саеми и разни видови настани во Македонија, но тоа најчесто е во или до спортскиот центар „Борис Трајковски“.

За разлика од Скопје, во останатите градови во регионот, саемите се навистина успешна приказна, каде што во текот на годината се одржуваат саеми со различна тематика, а на кои присуствуваат изложувачи од многу држави.

КАКО ФУНКЦИОНИРААТ САЕМИТЕ ВО РЕГИОНОТ? БЕЛГРАДСКИОТ САЕМ

Првиот Белградски саем беше отворен на 11 септември 1937 година, а првиот повоен саем ги отвори вратите на 23 август 1957 година. Бргу стана економски центар во регионот. Белградскиот саем е најголемата саемска институција во Србија. Со своите капацитети е способна да обезбеди најразновидни услуги на своите партнери. Белградскиот саем е член на Централноевропската асоцијација на саеми (ЦЕФА). Овде се одржуваат саеми на градежништво, технологија, мебел, книги, туризам и енергија, како и познатиот саем за

автомобили.

Белградски саемски комплекс се состои од 14 модерни сали лоцирани на десниот брег на Сава, и е еден од препознатливите симболи на Белград. Зафаќа вкупна површина од 24 хектари, додека изложбената површина на сите сали е околу 100.000 м². Има отворен изложбен простор со површина од околу 35.000 м². Има 1.700 паркинг места и целосно автоматизиран и поврзан влез за возила и пешаци.

Белградскиот саем е долгорочна институција

Саемот во Белград.
Извор: sajam.rs

од национално значење која игра клучна улога за економскиот, културниот и социјалниот развој на Србија и поширокиот регион на Југоисточна Европа. Со својата импресивна историја, Белградскиот саем стана симбол на иновации, деловна соработка и размена на идеи во различни сектори на индустријата.

Во текот на децениите, овој саем успешно ја адаптираше својата понуда и формат за да одговори на барањата на пазарот, технолошкиот напредок и на промените во социјалната и во политичката средина. Белградскиот саем беше сведок на значајни економски, политички и општествените промени на просторот на поранешна Југославија и во поширокиот регион. Од времето на првите саеми во периодот на Кралството Југославија, низ социјалистичката ера кога се промовираше индустриски напредок и меѓународна соработка, до модерното време на глобализација и дигитализација. Белградскиот саем остана клучна точка за состанок на бизнис-лидери, претприемачи, инвеститори и експерти од различни делови на светот.

Белградскиот саем е и архитектонски скапоцен камен, симбол на технологијата,

науката и креативноста. Салата 1 на Белградскиот саем, каде што се наоѓа најголемата купола во светот направена од бетон, е сведоштво на технички, технолошки, научен и креативен подем на општеството. Салите 2 и 3 се истакнаа како најголемите структури од типот на армирано-бетонски школки во светот во времето на нивната изградба, претставувајќи ги импресивните градежни достигнувања од тоа време.

Денешниот Белградски саем, опфаќа многубројни павилјони, конгресни центри, изложбени простори и административни објекти. Ваквата комплексност овозможува организирање на различни настани, од специјализирани саеми во различни индустриски сектори до меѓународни конгреси и конференции.

Низ неговите години на постоење, Саемот беше домаќин на повеќе од 60 милиони посетители, со организирани над 3.000 саемски настани, со повеќе од 500.000 изложувачи од 180 земји, оставајќи печат врз српската економија и општество.

Белградскиот саем е друштво со ограничена одговорност, а основач на компанијата е Република Србија со 100% сопственост на капиталот.

САЕМОТ ВО ЗАГРЕБ

Загрепскиот велесаем е збир на уметност сам по себе. Тој е основан во 1909 година и е еден од најстарите саеми во овој дел на Европа. Од 1925 година, Загрепскиот саем е член и еден од основачите на УФИ – Унијата на меѓународни саеми со седиште во Париз. Важноста на овој саем се заснова на долгогодишна традиција, искуство и

успешно организирање саеми и собири, со големо влијание врз трендовите во економијата. На Саемот во Загреб годишно се одржуваат повеќе од триесет меѓународни специјализирани саеми, на кои присуствуваат над 9.000 изложувачи и повеќе од 800.000 посетители. Сали, павилјони, отворен простор е сето она што го нуди овој саем.

Конгресниот центар

Конгресниот центар на загрепскиот саем е место за модерна деловна и професионална комуникација и се покажа како идеално место за одржување на разни видови собири и други настани. Нуди цела серија на конференциски сали, изложбен простор и простор за настани од поголеми размери, модерна техничка конференциска опрема, како и угостителски објекти.

За настани од поголеми размери, се препорачуваат павилјонските простори, со капацитет од над 2.000 седишта, за кои е обезбедена и комплетна внатрешна декорација и услуги за техничка поддршка. Павилјонските простори се покажаа како идеално решение и за одржување фестивали, концерти и други забавни настани, како и разни спортски настани. Со оглед на

стручноста и долгогодишното искуство во организирање состаноци, Конгресниот центар нуди комплетни услуги за професионални организатори на состаноци како во Загреб, така и низ цела Хрватска.

Конгресниот центар I се наоѓа на првиот кат на јужниот влез, веднаш до административната зграда на Загрепскиот саем на авенијата Дубровник. Салата „Бриони“ нуди до 200 седишта и е идеална за одржување презентации и вечери. Клубската сала на изложувачи нуди 100 седишта во кино-поставка. Салите на „Вис“ и „Корчула“ се одделени со подвижни врати, па постои можност за комбинирање, спојување или одвојување на салите по потреба.

Конгресниот центар II се наоѓа во посебен комплекс кој обединува три конференциски

Саемот во Загреб.

Извор: *tportal.hr*

сали и ресторан. Конгресната сала нуди до 1.200 седишта во кино-состав, а Зимската градина и салата „Кумровец“ нудат до 150 седишта. Саемот нуди квалитетна техничка опрема (звучници за говор и музика, видеопроектори, дополнителни микрофони, екрани за проекција и сл.).

Хрватските медиуми пред неколку години пишуваа дека саемот пропаѓа, а дури имало и идеја да биде срушен, но за среќа, ништо од тоа не се реализирало.

Последните објавени податоци оттаму, покажуваат добри бројки. Загрепскиот Саем

во 2023 година остварил 13,8 милиони евра приход и 13 милиони евра расходи, а по оданочување остварил добивка од 736.468 евра. Во текот на годината биле реализирани инвестиции во износ од 115.000 евра, најмногу за уредување и реновирање на павилјонот и за набавка на опрема. Се наведува дека приходите се зголемени за 23,4 отсто во однос на 2022 година. Причините за растот треба да се бараат во зголемувањето на организирањето на саемот, бидејќи тие бележат пораст од 57,4 отсто во однос на остварените во 2022 година.

САЕМОТ ВО СОЛУН

Меѓународниот трговски саем во Солун е основан во 1925 година како место за организирање саеми. Неговата прва изложба била одржана во 1926 година.

Меѓународниот изложбен и конгресен центар на „ТИФ Хелекспо“ се наоѓа во „срцето“ на Солун, со лесен пристап од која било локација во градот и со секое превозно средство.

Со саеми што се одржуваат во текот на годината во изложбени простории со европски спецификации, Хелекспо е најважната агенција за организација на настани во Грција. Во срцето на историјата на градот, во непосредна близина на

Византискиот музеј и Археолошкиот музеј, Меѓународните изложбени центри на „ТИФ Хелекспо“ привлекуваат мноштво конференциски настани.

Изложбениот центар „ТИФ Хелекспо“ се простира на вкупна површина од 180.000 метри квадратни од кои 62.000 се затворени изложбени области, распоредени во комплекс од 17 павилјони кои се функционално дизајнирани и меѓусебно поврзани за да им служат на потребите на секој настан. Изложбените капацитети се надополнети со конференциски центри, места за паркинг, спортски и рекреативни објекти, угостителски

Саемот во Солун.

Извор: thessalonikiconventionbureau.gr

области, центри за услуги на граѓаните, музеи, банки и канцеларии на развојните агенции. На овој начин, Меѓународниот изложбен центар во Солун функционира како центар кој обезбедува услуги кои успешно ги исполнуваат барањата на разни изложби, конференции и културни настани.

Од организаторите на Саемот во Грција велат дека преку ваквите саемски организации се промовира економскиот развој, иновациите и меѓукултурната размена. Портфолиото на Саемот вклучува меѓународни трговски саеми, конференции на високо ниво и разновидни настани кои го привлекуваат интересот и на грчките и на странските бизниси. Саемот

дејствува како мост помеѓу грчката деловна заедница и глобалниот пазар, обезбедувајќи платформи за интеракција, иновации и интернационализација.

Една од целите во иднина е обнова на Меѓународниот изложбен центар во Солун. Оваа инвестиција вклучува биоклиматски дизајн кој ја намалува потрошувачката на енергија за 70% и потрошувачката на вода за 50%, со цел да се создаде одржлива иднина. Тоа вклучува реорганизација на изложбени и конференциски објекти, создавање на отворени зелени површини, области за рекреација и отворени простори за културни и изложбени настани.

САЕМИТЕ ВО ТИРАНА

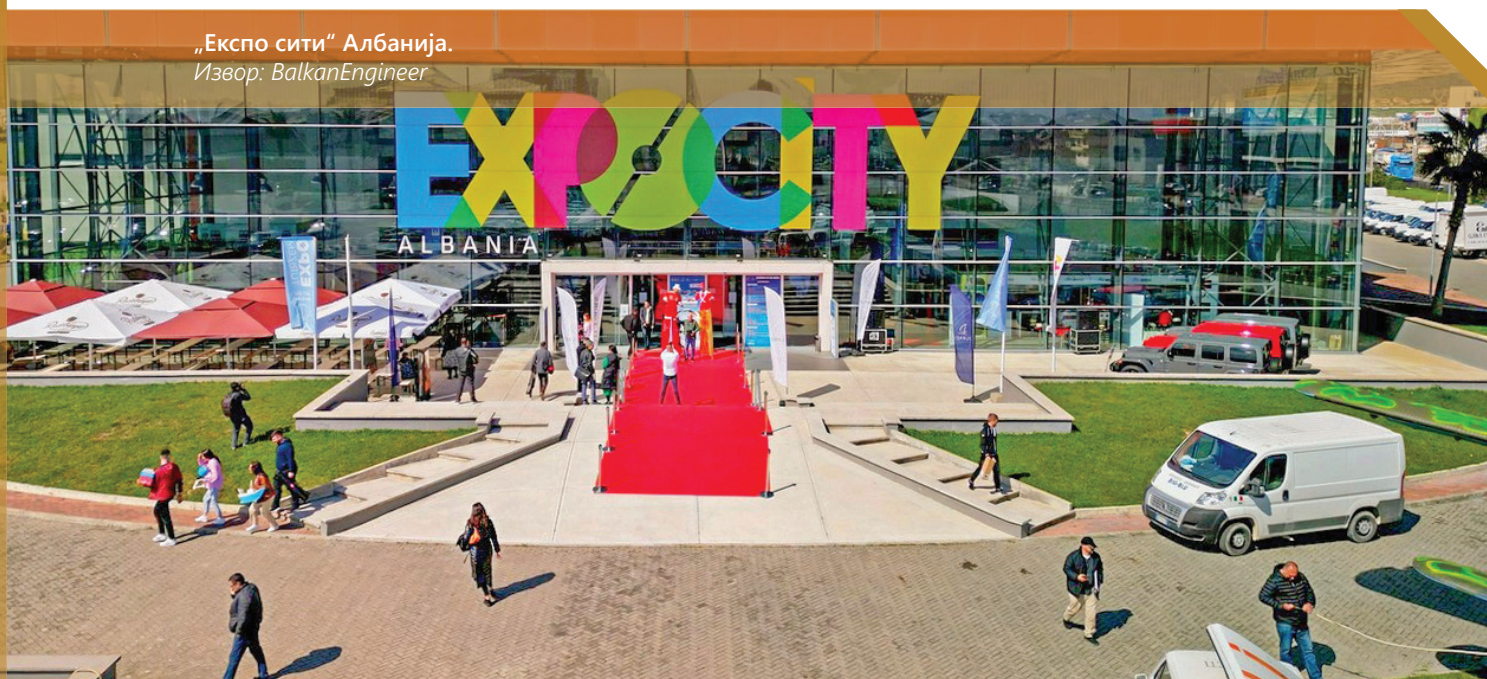
Две компании во Тирана, кои организираат саеми во главниот град на Албанија за различни области, се членки на Унијата на меѓународни саеми. Едната е „Експо сити Албанија“, а втората е „Клик експо груп & Тирана интернешнл феар“.

„Експо сити Албанија“ е меѓународна организација за изложби и конференции. Компанијата организира и спроведува различни саеми, изложби, „B2B“ и специјални настани на локални и меѓународни пазари. Покрај тоа, експертизата и инфраструктурата

на „Експо сити“ се користат за други конгресни, семинарски и конференциски настани.

„Експо сити“ е единственото место за изложување со сертификат УФИ во Албанија. Изложбениот центар, со своите 5.000 m² затворен изложбен простор и 7.000 m² отворен простор, е најголемиот објект од ваков вид во Тирана. Блиску е до центарот на главниот град и до меѓународниот аеродром во Тирана и има одлична стратешка локација во регионот, блиску до меѓународните

„Експо сити“ Албанија.
Извор: BalkanEngineer

транспортни мрежи помеѓу Истокот и Западот. „Експо сити Албанија“ им ја нуди на оние кои учествуваат на саеми и конференции најдобрата можна платформа за успешна комуникација во регионот.

„Ние ги спојваме понудата и побарувачката и овозможуваме дијалог, притоа давајќи им можност на бизнисите да се промовираат во регионот. Имаме енергичен тим посветен на носење нови креативни идеи на пазарот, притоа изведувајќи ги со висок професионализам. Нашата комбинирана меѓународна и локална експертиза, квалификуван персонал и долгорочна визија ќе гарантираат најдобра услуга и соработка за исполнување на вашите деловни цели“, стои во соопштението на нивната вебстраница.

Во текот на изминатите неколку години, компанијата постојано се развиваше во просторот „B2B“, фокусирајќи се на најбиталните сектори во економијата, како што се: агробизнисот, енергетиката, туризмот, образование, градежништвото и текстилот, но

и други сектори со потенцијал за раст преку меѓународна трговија, како што се козметика и убавина, уметност, технологија, автомобили итн.

Меѓународниот саем во Тирана – УФИ,

може да се пофали со годишен просек од најмалку 500 изложувачи кои доаѓаат од целиот свет.

Меѓународниот саем во Тирана веќе се претвори во симбол на албанскиот бизнис во светот, но во исто време и мост меѓу албанските и меѓународните бизниси. Клучната мисија беше да се запознае Албанија со своите големи природни ресурси, туризам, земјоделство и многу други индустрии, кои очекуваат да бидат развиени од најважните меѓународни бизниси.

Во услови кога во Македонија нема саем, факт е дека домашните компании многу често учествуваат на саеми во градовите низ регионот, а бенефитите за државите се огромни. Вакви саемски придобивки, македонската економија во блиска иднина секако нема да почувствува.

Саем организиран од „Клик експо груп“.

“

UN Tourism

ЗАПИШИ СЕ НА УНИВЕРЗИТЕТ СКОПЈЕ

**УНИВЕРЗИТЕТ СКОПЈЕ НЕКА БИДЕ
ТВОЈОТ ИЗБОР ЗА ДОДИПЛОМСКИ И
ПОСТДИПЛОМСКИ СТУДИИ,
УЧЕЈЌИ ОД НАЈДОБРИОТ
АКАДЕМСКИ КАДАР.**

**Студирај по светски стандарди во
нашата Македонија!**

— м-р Љупчо Миленковски —

Superbrands

UNIVERSITY OF SKOPJE

18
years

DEDICATED TO
KNOWLEDGE

• EST. 2006 •

AN INSIGHT INTO SOME OF THE STRONGEST BRANDS IN THE ADRIATIC